This volume was donated to LLMC
to enrich its on-line offerings and
for purposes of long-term preservation by

Hawaii State Archives

KANAWAI

O KA MOI

KAMEHAMEHA III.,

KE ALII O KO HAWAII PAE AINA

I KAUIA E NA

ALII AHAOLELO A ME KA POEIKOHOIA,

ILOKO O KA AHAOLELO O KA

MAKAHIKI 1853.

HONOLULU:
PAIIA MAMULI O KE KAUOHA A KE AUPUNI.
1853.

NA KANAWAI
O 1853.

HE KANAWAI
NO KE OLA O NA KANAKA.

Aponoia, Mai 14, 1853.

No ka mea, ua manaoia ua puka mai ka Mai Puupuu Liilii ma keia Aupuni, a no ka mea hoi, ua kupono no i ka manao pono ana i ke ola, ka hoomalu pono ana, a me ka malama pono ana i ka poe i loaa ia mai, a e hoolaha oleia ia mai a puni neia Pae Aina, *Nolaila:*

E Hooholoia *e ka Moi, me na'Lii a me ka Poeikohoia o ko Hawaii Pae Aina, i akoakoa iloko o ka Ahaolelo kau Kanawai.*

Pauku 1. Na ka Moi me ka ae mai o kona Ahakukakuka malu e hookohu i poe Komisina ekolu, e hana aku no me ka uku ole " a e lilo ia lakou ka mana a pau a me na hana i manaoia a i oleloia paha ma ke Kanawai o ka la 8 o Mei, 1851, e hoonohonoho ana i Papa Kahuna Lapaau; e hiki no hoi ia lakou ke kau i ua Kanawai nei ma na wahi a pau loa o neia Aupuni ma o lakou iho paha, ma o kekahi mau hope paha a lakou e hookohu aku ai;" a ua haawiia ia lakou ka mana e hoolako i na mea a pau i loaa ka mai puupuu liilii i na Kahuna lapaau Kupono, i ka ai, i kahi e noho ai, a me na kapa komo, na ke Aupuni Hawaii hoi e uku no i na lilo no ia mau mea; Na lakou hoi e hoomakaukau a e hoolaha aku i na Kanawai no ke ola o na Kanaka a lakou e iki ai he pono a me ka pololei a e hooko aku no ia mau Kanawai me na uku hoopai a ma ke ano e ae paha imua o na Aha Hookolokolo.

Pauka 2. I mea e hiki ai ke hooko i ka pauka mua, na ka hapa nui o ua poe Komisina nei e kikoo aku i ka Waihona Waiwai o ke Aupuni i na dala a pau e pono ai ka lakou hana ana; a ma keia Kanawai ua aeia a ua kauohaia no hoi ke Kuhina Waiwai e uku aku ia mau kikoo noloko ae o na dala o ke Aupuni, ke haawi pu aku nae lakou ia ia me na kikoo i papa hoike i kahi i lilo ai ia mau dala me na palapala hooiaio pu.

Pauku 3. Ina i lilo aku kekahi mau dala i ka hoolako ana i ka poe mai i laweia mai i neia Aupuni maluna o na moku mai na aina e mai, alaila na ua poe Komisina nei e koi aku i ke Kapena o ia moku e uku mai ia mau dala, a ina aole oia e uku mai, alaila e hoole no ka Luna Dute ia ia i ka palapala ae holo no kona moku aia a ukuia mai ia mau dala, a e hiki no ke hoopiiia aku ia Kapena i kela mau dala imua o na Ahahookolokolo o neia Aupuni.

Pauku 4. E lilo keia i kanawai i kona la i hooholoia'i a e mau no a hooholoia ke kanawai hou no ke ola o na kanaka a o na kanawai a pau a mea na hapa kanawai i kue i keia ua hoopauia no.

HE KANAWAI

NO NA AHA HOOKOLOKOLOIA.

Aponoia, Mei 26, 1853.

E HOOHOLOIA *e ka Moi, he Kuhina Nui, a me na 'Lii e noho kokoke ana i ka Moi :*

PAUKU 1. Eia na Lunakanawai o ka Ahahookolokolo Kiekie, mahope iho o ka Monede mua o Dekemaba, i ka makahiki o ko kakou Haku, hookahi tausane, ewalu haneri me kanalima kumamalua, oia hoi he Lunakanawai Kiekie, a me na Kokua elua; a e hiki hoi i kela mea, i keia mea o lakou ke noho a hookolokolo ma ka aha. E noho na Lunakanawai o ka Ahahookolokolo Kiekie ma ko lakou oihana oiai ua pono ka lakou hana ana; e hiki no nae ke hoopau ia mamuli o ka hoopii Luna nui; a e ukuia hoi lakou no ka lakou hana ana, aole hoi e hooemiia ko lakou uku i ko lakou wa i noho ai ma ka oihana.

PAUKU 2. Na ua Ahahookolokolo Kiekie nei e hookolokolo i na mea a pau ma ke kanawai a me ke kaulike, e pili ana i na Luna Kiekie, a me na Kuhina, a me na Kanikele, me ka hookolokolo moku, a me na mea holo ma ka moana, ke laweia imua ona ma ka palapala hoopii mua, ma ka hoopii hou paha, a ma ka mea e ae paha. Ia ia hoi ka mana a pau o ka Ahahookolokolo Kiekie, a me ka Aha Koikoi e noho nei, ma na mea a pau e hooponopono ia mamuli o ke kanawai paha, ma ke kaulike paha, no ka hihia waiwai a no ka hihia karaima.

PAUKU 3. O na hihia a pau a me na mea hoopaapaa a pau, o kela ano keia ano, e waiho nei imua o ka Ahahookolokolo Koikoi, a o ka Ahahookolokolo Kiekie paha, i keia wa, a i ka Monede mua o Dekemaba, i ka makahiki hookahi tausani ewalu haneri me kanalima kumumalua, e lawe koke ia imua o ka Ahahookolokolo Kiekie i hoomakaukauia ma keia kanawai, a e hooholoia malaila.

PAUKU. 4. E noho no ka Lunakanawai Kiekie i Lunakanawai kaulike o ke Aupuni; a he mana no kona, iloko o kona keena, e hooko i na moraki, e wehe i ka poe mare, e hoopuka i na palapala kii, e lohe a e hooholo i na mea a pau no ka waiwai o ka poe make, a me ka hookolokolo moku, a me na mea kaulike; e hiki no nae ke hoopii hou ae imua o na Lunakanawai a pau o ia aha. Eia kekahi; ua haawiia na ka Lunakanawai Kiekie a me na kokua elua, pakahi, o ka Ahahookolokolo Kiekie, iloko o ko lakou mau keena, ka mana a pau i haawiia ma ka kanawai, i keia wa e noho nei, i ka Lunakanawai Kiekie a me na kokua o ka Ahahookolokolo Koikoi.

PAUKU 5. Na ka Ahahookolokolo Kiekie e hooponopono i na aha hookolokolo a pau malalo iho, i mea e hewa ole ai, a e pau ai paha ka hewa a me ka hana ino ke loaa mai, ke hoakaka ole nae ke kanawai i kekahi mea e ae e pau ai.

PAUKU 6. Na ua Ahahookolokolo Kiekie nei, a o kona Lunakanawai Kiekie paha maloko o kona keena, e haawi i na palapala hai hewa, palapala kii i na moohookolokolo, palapala koi palapala papa aku, palapala ninau kumu, a me na palapala kena e ae i na aha hookolokolo malalo iho i na aha huina hoi, a me kela kanaka keia kanaka, e like me ka mea e pololei ai ka hookolokolo ana, a e ko ai hoi ke kanawai.

PAUKU 7. Na ua Ahahookolokolo nei hoi e hana a e hooholo i na olelo hooko, na olelo kauoha, na olelo hoopaa, na olelo ohi waiwai, a me na palapala kii e ae, a e hana hoi i na hana e ae a pau e like me ka mea e pono ai, a e hookoia'i ka mana a pau i haawiia nona, a e haawiia ana paha ma keia hope aku ma ke Kumukanawai a me na kanawai o ke aupuni.

PAUKU 8. E hiki no hoi ia ia i kela manawa i keia manawa ke hana i na rula e pono ai ka hana ana iloko o ka Ahahookolokolo, ma na mea a pau i hoakaka ole ia ma ke kanawai; a mahope iho, e hoololi hou ae ia mau rula, e like me kona ike ana he mea ia e pono a e maopopo ai ka hana ana, e pau ai hoi ka hana ino a me ka pono ole iloko o ia aha.

PAUKU 9. Ina i loaa mai kekahi mea pohihihi ma ke kanawai i ka hookolokolo ana a me ka hana e ae paha imua o ia aha, ina paha no ke hihia waiwai, a hihia karaima paha iloko o ke kanawai, a iloko o ke kaulike paha, i ka wa e hookoloholo ana ka Lunakanawai hookahi e hiki no ia ia ke waiho i ua mea la e noonooia e na Lunakanawai a pau o ia aha, a e hoakaka no oia i kela hihia, a i kauwahi o ia hihia, paha, a maopopo kona ano i kona mau hoahana.

PAUKU 10. Pela hoi, e hiki no ke waiho i kekahi mea mamuli o ka makemake o kela aoao a o keia aoao, e hookolokolo hou, no kekahi manao a olelo paha a ka Lunakanawai no kekahi mea iloko o ke kanawai.

PAUKU 11. Ina i hoohalahala kekahi no ia manao, olelo, a kauoha paha a ka Ahahookolokolo Kiekie, aole hoi ae ka Lunakanawai e waiho mamuli o kona makemake, alaila, e hiki no i ka mea hoohalahala ke hai ae i ke kumu o kona hoole ana i kela manao, kela olelo, a i kela kauoha paha, a e palapala ia kona hoole ana ma ke ano pokole, a e haawiia imua o ka Lunakanawai mamua o ka hooholo paa loa ana o ka Ahahookolokolo no ia manawa, a ina i ku pono i ka oiaio, e ae ia no a e kakauianoia e ka Lunakanawai.

PAUKU 12. Ina i aeia e noonoo i na mea i hoohalahalaia, alaila e noonoo ia ia mau mea e na Lunakanawai a pau o keia Aha Kiekie. Ina nae i maopopo na mea i hoohalahalaia i ka Lunakanawai nana i hookolokolo mua, he mau mea ano ole, liilii, a no ka manao i ka hoopanee wale no ka hoohalahala ana; alaila, e hoopaa ia no ka olelo hooholo a e hoopuka ia no ka palapala ohi, a e waihoia paha e like me ka manao o ka Ahahookolokolo he kupono, me ke kanalua ole no ka ae ana e noonoo hou i na mea i hoohalahalaia.

PAUKU 13. Ina maopopo ma ka hookolokolo ana i kekahi hiahia i

hoopiiia imua o keia Ahahookolokolo ma na mea i hoohalahalaia, e like me ka olelo maluna, he mau mea ano ole, liilii, a ua hoopiiia no ka hoopanee wale no; alaila, e hiki no i ka Ahahookolokolo ke hooholo e papalua na koina mai ka manawa, i hoohalahalaia mai ai, a me ka uku hoopanee pu kekahi no ia manawa he iwakalua hapahaneri no ke dala, no ka makahiki, ina i maopopo ka aie a me ka poho paha; a i ole ia, e hiki no ke hooholo i kauwahi hapa o ia mau koina, a me ka uku hoopanee, a lakou e manao ai he pono.

Pauku 14. Ina i hooholoia ka olelo no na mea i hoohalahalaia, alaila e hiki no i na Lunakanawai hui a pau o keia aha ke hoopau i ka olelo hooholo mua, me ka palapala hai hewa ole, me he mea la ua hooholoia no ke kuihewa, a e hooholo i ka olelo no ka hookolokolo hou ana, e like me ka mea kupono i ke kanawai a me ke kaulike.

Pauku 15. Aole no e hooleia, a e hoohakaliaia paha ka hookolokolo ana imua o ke jure, no ka palapalaia ana o na kumu hoohalahala; e laweia no ka palapala kooko a ka poe jure, a e hooponoponoia ka hookolokolo ana ia mea e like me ka manao o ka Ahahookolokolo he pono, mamuli o na olelo maluna.

Pauku 16. Eha manawa hookolokolo o ka Aha Kiekie i kela makahiki i keia makahiki, e hoomaka ana me neia ; i ka Monede mua o Ianuari, Aperila, Iulai a me Okatoba, a e kapaia ka Hookolokolo Ianuari, Aperila, Iulai a me Okatoba o ua aha nei. E hiki no nae i ua aha nei ke hookolokolo i na manawa okoa ke manaoia oia ka mea e loaa mai ai ka pono.

Pauku 17. O keia mau manawa hookolokolo eha, aia no iloko o ka Hale Hookolokolo ma he kulanakauhale o Honolulu: Aka hoi, e hiki no i ke Alii, ke manaoia ke pona, no ke kaua, no ka mai lele, a no kekahi pilikia nui e ae paha, ke kauoha ae, e hookolokoloia ma kahi e, a malaila no e hookolokolo ai, a hiki i ka manawa e pau ai ia olelo ana, a e hoakakaia paha kekahi wahi e ae, e hookolokolo ai. E hiki no ke koomau i ka hookolokolo ana ia mau manawa a hala na pule eha mai ka la i hoomaka'i.

Pauku 18 Ina i hiki ole mai na Lunakanawai o keia aha i ka manawa a ma kahi i oleloia no ka hookolokolo ana, alaila, na ke Kakauolelo o ua aha nei e hoopanee aku i ka hana ia la ae, ia la ae, a hiki mai ke kahi o na Lunakanawai: a i ole ia, a hiki mai ka palapala a kekahi o lakou no ka hoopanee ana.

Pauku 19. Ina ma kahi e, a ua mai paha ka Lunakanawai Kiekie, a ua hakahaka paha ia oihana, alaila, na ka Lunakanawai oi na makahiki, a i ole ia, na kekahi Lunakanawai a ke Alii e hoonoho mai ai, no ia manawa, e hana i na hana a pau o ia oihana maloko o ke keena, a me ka Hale hookolokolo, oi noho ma kahi e, a ua mai paha ka Lunakanawai Kiekie, a ua hakahaka paha kana oihana

Pauku 20. E ukuia ka Lunakanawai Kiekie o ka aha Kiekie i elima tausani dala, a e ukuia hoi na Lunakanawai Kokua i elua tausani dala pakahi i ka makahiki, a e ukuia i kela malama i keia malama, noloko ae o ka waihona dala o ke aupuni.

No ke Kakauolelo o ka Ahahookolokolo Kiekie.

Pauku 21. E kohoia no ke Kakauolelo o ka Ahahookolokolo Kiekie e na Lunakanawai olaila, a e noho ma kana oihana a pau ko lakou makemake. Nana no e malama i na sila o keia aha, a e paiia no maluna o na palapala a pau o ia aha i hoopukaia aku. E hiki no ia ia ke hoopuka i na palapala no na mea a pau e hookolokoloia imua o keia aha, a imua hoi o ka Lunakanawai Kiekie, a o kekahi Lunakanawai Kokua ona paha, ma ka keena. E hiki no hoi ia ia ke lawe i na olelo hoohiki, e palapala i ka elelo a na hoike, e kau i ka uku poho maluna o na palapala aie, palapala hoopaa, bila haawi aku haawi mai, kikoo, a me na palapala aie e ae i hookaaia, aole nae i ka wa pono; a nana no hoi ka hana a pau no ka ohi ana i ka poe jure, a me na mea a pau e pili ana i ke Kakauolelo o ka Aha Koikoi e noho nei, a ua pono no ka hana ana a ka Ahahookolokolo Kiekie.

Pauku 22. E hoohike no oia i ke Akua imua o kekahi Lunakanawai o ka Aha Kiekie, e hana pololei i na hana a pau o kana oihana; a mamua hoi o kona komo ana iloko o kana mau hana, e haawi oia i palapala hoopaa i ke Kuhina Waiwai, i aeia e ka Lunakanawai Kiekie, e uku i hookahi tausani dala, me kona hope pu kekahi, hookahi a keu aku paha, ke hana pono ole oia i na hana i pili i kana oihana.

Pauku 23. E noho mai no oia i ka wa hookolokolo, e kakau i ka hana ana aka Aha, e malama i na mooolelo a me na buke, a me na pepa e pili ana i kana oihana a i waihoia paha malaila.

Pauku 24. Ma na mea kaulike, hookolokolo moku, a me na mea o ka moana, a me na mea i hookolokoloia imua o kekahi Lunakanawai iloko o kona keena, na ke Kakauolelo e palapala i na mea i hanaia e like me ka olelo a ka Ahahookolokolo, na mea hoi i oleloia ma na rula a i ole ia, ma ka olelo pololei a kekahi o na Lunakanawai.

Pauku 25. Nana no e palapala iloko o na buke mooolelo a pau i ka papa inoa o na mea o kela aoao keia aoao i hookolokoloia a hooholoia, me ke kuhikuhi no hoi i ka aoao kahi e loaa'i; a ina hoi he lehulehu ka poe komo iloko o kekahi hookolokolo ana, o ka poe hoopii a hoopiiia paha, alaila, e palapalaia ka inoa o kela mea keia mea o lakou ma kahi kupono, me ke kuhikuhi i kahi e loaa'i.

Pauku 26. Na na Lunakanawai o keia Aha e nana i ka hana ana a ke kaukauolelo i kela manawa, i keia manawa i pololei ke kakau ana i ka wa pono, a i malama pono ia hoi; a ina i waiho hemahemia ka palapala ana a hala na malama he umikumamalua, i ka wa hookahi, aole hoi no ka mai, a no ke kumu pono e ae ka waiho wale ana, alaila, e manaoia he kumu pono no ia no ka uku ana o ke kaukauolelo e like me kana palapala hoopaa.

Pauku 27. E hoike mai ke Kakauolelo i na buke mooolelo iloko o kana oihana, i ka manawa hookolokolo Ianuari, i na Lunakanawai, a i na manawa e ae hoi ke makemake kekahi o na Lunakanawai, i ike ka Ahahookolokolo i ka hewa a me ka pono o ka palapala ana, a i hooponoponoia na mea hewa.

Pauku 28. Ina e make ke Kakauolelo, a noho ma kahi e paha i ka

wa hookolokolo kupono ia ia; alaila na ka Ahahookolokolo e koho i Kakauolelo, no ia manawa, e hana i ka oihana Kakauolelo, o ka aha, a hiki i ka manawa e hapai hou ai ke Kakauolelo ponoi i kana hana, a i ole ia, a kohoia kekahi Kakauolelo hou e ka aha.

PAUKU 29. E hoohiki ua Kakauolelo nei no ka manawa pokole, e hana pololei i kana hana, a e ukuia no ia no kana hana ana, e like me ka manao o ka aha he pono, noloko ae o ka haawina no ke Kakauolele ponoi, a i ole ia noloko ae o ka Waihona Dala o ke aupuni, e like me ka manao o na Lunakanawai he pono.

PAUKU 30. E palapala na Kakauolelo o na Ahahookolokolo a pau i na koina a me na uku i loaa ia lakou, ma ka lakou oihana, a e hoike hapaha lakou ia mau mea a pau i ke Kuhina Waiwai.

PAUKU 31. E ukuia ke Kakauolelo o ka Ahahookolokolo. Kiekie i uku makahiki, he umikumamalima haneri dala, a e ukuia i kela malama i keia malama, noloko ae o ka Waihona Dala o ke aupuni.

NO NA AHAHOOKOLOKOLO KAAPUNI.

PAUKU 32. E mau no ka mahele ana i ke aupuni i na apana hookolokolo eha, e like me keia wa e noho nei; oia hoi o ka Apana Mua, ka mokupuni o Oahu, a o kahi hookolokolo ma Honolulu no.

O ka Apana Elua, ka mokupuni o Maui, o Molokai, Lanai, a me Kahoolawe, a o kahi e hookolokolo ai, o Lahaina, ma ka mokupuni o Maui.

O ka Apana Ekolu, ka mokupuni o Hawaii, a o kahi e hookolokolo ai, o Hilo.

O ka Apana Eha, o na mokupuni o Kauai me Niihau, a o kahi e hookolokolo ai, i Nawiliwili ma ka Mokupuni o Kauai.

PAUKU 33. O na manawa hookolokolo no na Aha Kaapuni, a me kahi e hookolokolo ai, e like no me na mea i hoakakaia ma ke kanawai i keia wa, a o ka hana ana iloko o ia mau Ahahookolokolo, e like no me ka mea i hoakakaia i keia wa iloko o ke kanawai.

PAUKU 34. Ua haawiia no na Ahahookolokolo Kaapuni ka mana a pau i haawiia i keia wa i na Aha Kaapuni, a me na mea hou, a iloko o na palena paha e hoakaka ia ma ke Kumukanawai a me na kanawai o ke aupuni.

PAUKU 35. Na na Lunakanawai iloko o ko lakou mau Apana e hookolokolo i na mea a pau i hoopiiia imua o lakou no ka olelo hooholo a kekahi Lunakanawai Hoomalu, a Lunakanawai Apana paha, a iloko o ko lakou mau Apana, a ia lakou hoi ka mana a pau o na Lunakanawai Kaapuni, i keia wa e noho nei ma ke keena, a ma ka Hale hookolokolo.

PAUKU 36. E noho mai kekahi Lunakanawai o ka Ahahookolokolo Kiekie maluna o ka Ahahookolokolo Kaapuni i kela manawa i keia manawa, a o ke dala lilo o kekahi Lunakanawai o ka Aha Kiekie no kona hele ana, a me kona noho ana maluna o ka Aha Kaapuni, a me kona hoi ana, e ukuia no ia noloko ae o ka haawina makahiki no ia mau aha.

PAUKU 37. Ina i hiki ole mai kekahi Lunakanawai o ka Aha Kiekie i ka Aha Kaapuni i ka manawa i hoakakia no ka hookolokolo ana, alaila na ka Makai nui, a na kekahi Lunakanawai Kaapuni paha, e hoomaka i ka Ahahookolokolo, a e hoopanee iho, ia la ae, ia la ae, a ina i hiki ole mai ua Lunakanawai nei mamua o ka hora umi o ka la ekolu, alaila na ua Lunakanawai Kaapuni nei, a Makai nui paha, e hoopanee wale aku i ka Aha me ka hoakaka ole i ka la e hookolokolo ai.

PAUKU 38. O na mea a pau i kupono i ka hele i kekahi Ahahookolokolo Kaapuni, aole nae hiki ae e like me ka olelo ma ka pauku maluna iho, e hele no lakou i ka manawa hookolokolo o ua Aha nei mahope koke iho.

PAUKU 39. Na na Lunakanawai o ka Ahahookolokolo Kiekie e koho i na Kakauolelo no na Aha Kaapuni, a e noho lakou ma ka oihana a pau ka makemake o ua mau Lunakanawai nei. Na lakou e malama i na sila o ko lakou mau Aha, a no lakou hoi e haawi i na palapala kii a me na palapala kena e pono ai ka hana ana a ia mau Aha.

PAUKU 40. E hele mai no ua mau Kakauolelo nei i ka manawa hookolokolo o ua mau Aha nei, iloko o ko lakou mau Apana, e kakau i ka lakou hana ana, e malama i na buke mooolelo a pau, a me na pepa e pili ana i ka lakou oihana a e waihoia paha me lakou la.

PAUKU 41. E hoohike na Kakauolelo o na Ahahookolokolo Kaapuni i mea e pololei ai ka lakou hana ana, a e haawi hoi lakou i ke Kuhina Waiwai i palapala hoopaa, i aeia e ka Lunakanawai Kiekie o ka Aha Kiekie, e uku i elima haneri dala, me kona hope pu kekahi, hookahi a keu aku paha, ke pono ole kana hana ana iloko o kana oihana.

PAUKU 42. Na ke Kakauolelo o kela Aha keia Aha Kaapuni e palapala pololei i na uku a me na koina a pau i haawiia ia ia a e hoike i kela hapaha keia hapaha makahiki me ka pololei, ia mau mea a pau i ke Kuhina Waiwai.

PAUKU 43. I ka malama ana i na buke mooolelo e nana lakou i na rula i hoakakaia ma keia kanawai no ke Kakauolelo o ka Ahahookolokolo Kiekie.

PAUKU 44. E mau no na Kakauolelo o na Aha Kaapuni e noho nei ma ka lakou oihana a hiki i ka wa e kohoia'i kekahi poe e ae e pani i ko lakou hakahaka.

PAUKU 45. O na sila o na Ahahookolokolo Kaapuni, oia na sila e noho nei iloko o ia mau Aha.

PAUKU 46. E ukuia kela Lunakanawai keia Lunakanawai Kaapuni ina hookahi wale no ma kona Apana, i umikumamalima haneri dala i ka makahiki, a e kaapuni no oia i kona Apana, elua a keu aku paha na kaapuni ana i ka makahiki hookahi, e hookolokolo i na mea i hoopiiia imua ona ma kona keena ; a e ukuia kela Lunakanawai keia Lunakanawai Kaapuni, ina elua a keu aku paha ma kona Apana i ewalu haneri dala i ka makahiki, a o keia mau uku, e ukuia i kela malama, i keia malama, noloko ae o ka Waihona Dala o ke Aupuni.

NO NA AHAHOOKOLOKOLO HOOMALU A ME NA AHA APANA.

PAUKU 47. E mau no na Ahahookolokolo Hoomalu a me na Aha

Apana e like me keia wa e noho nei; a ia lakou hoi ka mana a pau o keia wa e noho nei, a maluna hoi o lakou na hana a me na kanawai a pau e kau nei i keia wa, a me na mea hou, a iloko hoi o na palena i hoakakaia ma ke Kumukanawai.

No na Hoopii.

Pauku 48. O na mea hoopii a pau no na olelo hooko a ka Poe Hoona Kuleana Aina, a me na hoopii a pau no na olelo hooko a na Aha Kaapuni, Aha Hoomalu, a Aha Apana paha, i kupono i ka hoopii imua o ka Ahahookolokolo Kiekie, a Aha Koikoi, ma na Kanawai i keia wa e noho nei, e lawe ia ma neia hope aku imua o ka Ahahookolokolo Kiekie i hoomakaukauia ma keia kanawai, e hooponoponoia mamuli o na rula i hoakakaia iloko o na kanawai i keia wa: Aka hoi, aole no e hoopiiia kekahi mea noloko mai o na Aha Kaapuni imua o ka Ahahookolokolo Kiekie, o na mea wale no e hoomaopopoia ma ke ano o ke kanawai.

Pauku 49. Ma na mea hoopii a pau no ka olelo hooko a ka Poe Hoona Kuleana Aina, no ka hana ana i kekahi mea, e hiki no ke hookolokoloia ia mea imua o ke jure i hoonohoia e like me ka hana ana ma na mea e ae imua o ka Aha: Aka hoi, ina i kuikahi ole ka manao o ke jure ma kekahi mea i hoopiia ma ka hookolokolo mua ana, alaila, e paa no ka olelo hooko a ka Poe Hoona Kuleana Aina; ina nae manao like na Lunakanawai o keia Aha o ka hookolokolo hou ka mea e pono ai, alaila, e hiki no ke hookolokolo hou. Ina i hookolokolo hou, aole hoi i kuikahi ka manao o ke jure no ia mea, alaila, pau ka hookolokolo ana, no ia mea, a e paa no ka olelo hooko a ka Poe Hoona Kuleana Aina.

Pauku 50. I ka hookolokolo ana i kekahi mea i hoopiiia no ka olelo hooko a ka Poe Hoona Kuleana Aina, heluheluia na olelo a na hoike a pau, i haawiia imua o ua Aha Hoona nei, imua o ka Ahahookolokolo a me ke jure, a e hiki no i kela aoao a i keia aoao ke haawi ae i na olelo a na hoike hou imua o ua Ahahookolokolo nei a me ke jure, e like me ke kanawai a me ka mea kupono.

No ka Hookolokolo imua o ke Jure.

Pauku 51. O na olelo a pau, a na kanawai e kau nei, no ka poe jure a me ka hookolokolo ana imua o ke jure, e paa mau no, a e kupono no i ka Ahahookolokolo Kiekie, a me na Aha Kaapuni i hoomakaukauia ma keia kanawai; aole ma ka ohi ana i ka poe jure wale no, ma na mea e ae a pau no kekahi.

O na Olelo pili io ianei.

Pauku 52. Na ke Kuhina Waiwai e uku i na uku makahiki a me na lilo e ae a pau i hoakakaia ma keia kanawai, noloko ae o ka Waihona Dala o ke Aupuni, a ma keia kanawai ua hooholoia ia mau haawina. O na haawina no ka uku makahiki o na Lunakanawai a me ke Ka-

kauolelo o ka Ahahookolokolo Koikoi, e pau no i ka la i hookohuia'i na Lunakanawai a me ke Kaukauolelo o ka Ahahookolokolo Kiekie i hoomakaukauia ma keia kanawai; e mau nae na haawina o na Lunakanawai o ka Ahahookolokolo Kiekie e noho nei, oia hoi, hookahi haneri dala pakahi, a e ukuia no a pau ko lakou makahiki.

PAUKU 53. O ke koena a pau o ka haawina no ka lilo o ka Ahahookolokolo Koikoi, e kikooia no ia e ke Kakauolelo o ka Ahahookolokolo Kiekie, a e hooliloia no ia no na lilo o ka Ahahookolokolo Kiekie i hoomakaukauia ma keia kanawai; a o na haawina a pau no na dala lilo o ka Ahahookolokolo Kaapuni o ka Apana hookolokolo Akahi, a me ka lakou pu kekahi, e kikooia no ia e ke Kakauolelo o ka Ahahookolokolo Kiekie, a e haawiia no hoi e ia.

PAUKU 54. E lilo keia i Kanawai o ke Aupuni, i ka Monede mua o Dekemaba, makahiki 1852, a e paa no a weheia e ka Ahaolelo.

KE KANAWAI

E AE ANA I KE KUHINA WAIWAI E UKU AKU I KEKAHI MAU PUU DALA MAMUA O KA HOOHOLO ANA O KA BILA KALAIWAIWAI O KA MAKAHIKI 1853.

Aponoia, Mei 23, 1853.

NO KA MEA, aole i hookaawaleia a ka Ahaolelo o ka makahiki 1852, i haawina no ko ka Moi dala ponoi, a me kona noho hanohano ana, mahope o ka la 31 o Maraki, 1853; a no ka mea, e haule auanei ko ka Moi noho hanohano, me kona noho oluolu paha ke hoopaneeia keia haawina, Nolaila,

E HOOHOLOIA *e ke Alii me na'Lii a me ka Poeikohoia o ko Hawaii Pae Aina, i akoakoa iloko o ka Ahaolelo kau Kanawai:*

E kauoha i ke Kuhina Waiwai e uku aku mailoko o ka Waihona Dala aupuni mamua o ka hooholo ana o ka Bila Kalaiwaiwai no ka makahiki 1853, a i hiki i ka la 30 o Iune, 1853, i na dala ewalu haneri kanakolu kumamakolu, me na keneta he kanakolu kumamakolu, i kela malama keia malama, no ko ka Moi dala ponoi, a i na dala ekolu haneri kanakolu kumamakolu, me na keneta kanakolu kumamakolu i kela malama keia malama, no ko ka Moi noho hanohano ana.

KE KANAWAI

E HOONOHONOHO ANA I MAU KOMISINA NO KE KUKULU ANA I MAU HALE PAAHAO MA KA MOKUPUNI OAHU.

Aponoia, Mei 26, 1853.

E HOOHOLOIA *e ke Alii me na'Lii a me ka Poeikohoia o ko Hawaii Pae Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo kau Kanawai:*

PAUKU 1. Na ke Kuhina Kalaiaina, me ka ae o ka Moi me ka Ahakukakuka Malu, e hoonoho i mau Komisina ekolu no ke kukulu ana i na Hale Paahao ma ka Mokupuni Oahu, a e noho lakou me ka uku ole.

PAUKU 2. Ina i make kekahi o na Komisina, a i haalele paha i ka hana, a no kekahi kumu e ae paha, alaila na ka Kuhina Kalaiaina, me ka ae o ka Moi me ka Ahakukakuka Malu, e hoonoho i pane hakahaka.

PAUKU 3. Na na Komisina e wae, a e imi a loaa i kahi kupono no ke kukulu ana i mau Hale Paahao elua, hookahi no na lawehala wahine; a e kukuluia ma ka Mokupuni Oahu. Aole hoi e imi iho malalo o ka mile hookahi ko laua kaawale; a e kukulu koke lakou malaila me ka hoolohi ole i mau Hale a me na pa, ke manao lakou he mea kuponoia no ka paa ana me ka ao ana a me ka hoohana ana i na lawehala.

PAUKU 4. E hiki i na Komisina ke manao lakou he pono, ke kukulu ma ke kauwahi iwaena o ke Kulanakauhale o Honolulu i wahi hoopaa na ka poe mahuka o na Moku, a me ka poe i hoopaaia e hookolokolo imua o na Ahahookolokolo.

PAUKU 5. No ka hana i oleloia ma na Pauku 2, ke 3 a me ka 4, o keia Kanawai, e hiki no i na Komisina a i kekahi mau mea elua paha o lakou, ke kuai ma ka inoa o ke Kuhina Kalaiaina a no ke Aupuni Hawaii, i ka aina no kahi e kukuluia'i na Hale Paahao; e hoolaha ma ka Nupepa i na mea hoike mai no ke kukulu ana; me ka hoolimalima ana no na mea, a me ke hana i paa pono ai, a e paa pono paha ia hana.

PAUKU 6. E kiki no i na Komisina a i kekahi mau mea elua paha o lakou ke kikoo aku i ke Kuhina Kalaiaina i dala, i mea e pono ai ka hana i haawiia maluna o lakou ma keia Kanawai; aka aole e oi aku keia mau dala maluna o na dala i hookaawaleia e ka Ahaolelo no ke kukulu ana i na Hale Paahao ma ka Mokupuni Oahu.

PAUKU 7. Ma ka la 31 o Dekemaba o kela makahiki keia makahiki a mamua mai paha, e hoike aku na Komisina i ke Kuhina Kalaiaina no ka lakou mau hana, me na palapala hookaa, a me na mea i hooliloia.

PAUKU 8. O ke kauwahi o ka Pauku 1 a me 2 o ke "Kanawai Hoomalu a hooponopono i na Hale Paahao" i hooholoia i ka la 4 o Augate, 1851, i pili i'ke kukulu ana i na Hale Paahao ma ka Mokupuni Oahu, ua hoopauia.

PAUKU 9. E lilo keia i Kanawai i kona la i hooholoia'i.

KE KANAWAI

E HOOMAHUAHUA AI I KE DUTE MALUNA O KEKAHI WAIWAI.

Aponoia, Mei 24, 1853.

E HOOHOLOIA *e ke Alii me na'Lii a me ka Poeikohoia o ko Hawaii Pae Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo kau Kanawai:*

PAUKU 1. E kauia i umikumamalima hapa haneri e like me ke kumukuai i dute maluna o na Waiwai a pau mai Kina, a me na Mokupuni Pilipina mai; aka aole e kauia ka dute e oi aku mamua o ua hapa haneri elima maluna o ka raiki aole hoi e manaoia ua kue keia i ke kauwahi o ke "Kanawai e kau ana i na dute maluna o ke ko, molakeke a me ke kofe," i hooholoia i ka la 6 o Iune, 1852.

PAUKU 2. Aole pili ka hoomahuahua ana o ke dute i oleloia ma ka Pauku mua i ka waiwai i hoouluia a i nanaia paha ma kekahi Aina e, e noho kuikahi ana me keia Aupuni.

PAUKU 3. No ka hooiaio o ka ulu ana ma kekahi aina e ae i loaa ke kuikahi me keia aupuni o kekahi Waiwai i laweia mai iloko o keia aupuni mai kekahi awa o Kina a me na Mokupuni Pilipina, e hoike ka mea nana i hoike aku ia waiwai ma ka Hale Dute i ka Luna dute i palapala hooiaio, mai kekahi Kanikele Hawaii e noho ana malaila, a i ole ia mai kekahi Kanikele, a Luna Kalepa paha o ia aupuni e noho ana ma ke awa o Kina a na Mokupuni Pilipina paha i laweia mai ia waiwai iloko o keia aupuni, a e hoohiki ka mea nana i hoike ia waiwai ma ka Hale Dute no ka ulu ole a me ka hana ole ia o ia waiwai ma Kina a na Mokupuni Pilipina paha, oia kona ike a me kona manaoio.

PAUKU 4. E lilo keia i Kanawai i ka pau ana o na malama eono mahope o kona paiia ana maloko o ka Nupepa Polunesia.

KE KANAWAI

E HOOPONOPONO ANA I KA NUI O KA POEIKOHOIA E NA MAKAAINANA.

Aponoia, Mei 24, 1853.

NO KA MEA, ma ka Pauku 76 o ke Kumukanawai, ua haawiia i ka Ahaolelo ka hooponopono ana o ka Poeikohoia e na Makaainana; Nolaila,

E HOOHOLOIA *e ka Moi, me na'Lii a me ka Poeikohoia o ko Hawaii Pae Aina, i akoakoa iloko o ka Ahaolelo kau Kanawai:*

PAUKU 1. No ke koho ana e lilo na Mokupuni o Molokai a me La-

nai i Apana hookahi, a e kapaia oia ka Apana o Molokai.

PAUKU 2. E huipuia ka Mokupuni o Niihau me ka Apana o Kona (mai Nualolo a hiki i Hanapepe) ma ka Mokupuni o Kauai.

PAUKU 3. No ke koho ana e maheleia ka Apana o Kona, Mokupuni o Hawaii i elua Apana, penei, o Kona Akau, mai Keahualono a hiki i Puohao, a me Kona Hema, mai Puohao, a hiki i Kaheawai.

PAUKU 4. Mai ka makahiki 1854 a hiki i ka makahiki 1859 eia ka nui o ka Poeikohoia e na Makaainana no ka Aha kau Kanawai, penei,

No ka Mokupuni o Hawaii, ewalu, penei:
Hookahi no ka Apana o Kona Akau.
Hookahi no ka Apana o Kona Hema.
Hookahi no ka Apana o Kau.
Hookahi no ka Apana e Puna.
Hookahi no ka Apana o Hamakua.
Hookahi no ka Apana o Kohala.
Elua no ka Apana o Hilo.
No ka Mokupuni o Maui, eono, penei:
Elua no ka Apana o Lahaina Olawalu, a me Kahoolawe.
Hookahi mai Waihee a hiki i Honuaula.
Hookahi mai Kahikinui a hiki i Koolau.
Hookahi mai Hamakua a hiki i Kula.
Hookahi no ka Apana o Kahakuloa a me Kaanapali.
No ka Apana o Molokai, elua.
No ka Mokupuni o Oahu, ewalu, penei:
Eha mai Maunalua a hiki ma Moanalua.
Hookahi no ka Apana o Ewa a me Waianae.
Hookahi no ka Apana o Waialua.
Hoohahi no ka Apana o Koolauloa.
Hookahi no ka Apana o Koolaupoko.
No ka Mokupuni o Kauai, ekolu, penei:
Hookahi mai Nualolo a hiki ma Hanapepe (me Niihau pu.)
Hookahi mai Wahiawa a hiki i Wailua.
Hookahi mai Kapaa a hiki i Awaawapuhi.

PAUKU 5. No ke Kuhina no ke Ao Palapala e kena aku e pai i 500 kope o keia Kanawai, ma ka Olelo Hawaii, a hoolahaia ma keia Aupuni, ma ka malama o Novemaba, 1853.

PAUKU 6. E lilo keia i Kanawai mai kona la i hooholoia'i.

KE KANAWAI.

E PILI ANA I NA PALAPALA AE O NA MOKU OKOHOLA.

Aponoia, Mei 26, 1853.

E HOOHOLOIA *e ke Alii a me na'Lii a me ka Poeikohoia o ko Hawaii*

Pae Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo kau Kanawai:

PAUKU 1. O ka Pauku 17 o ka Haawina 1, Mokuna 1, Apana 2, o na Kanawai o Kamehameha III. me na palapala hakahaka elua o ka palapala ae o na moku okohola, ua hoopauia, a me keia ua pau; a e lilo ka pauku malalo, a me ka palapala hakahaka malalo iho, i pani hakahaka na ia mau mea.

O na moku okohola a pau i hoike ia ma ke Keena no Luna Dute, a i waiho i na palapala kupono a pau, a i uku i na Auhau kupono ma ke Kanawai no ia hoike ana, e hiki no ke koi aku i ka Luna a loaa mai ka palapala ae, e kuai ma ke dala a ma ka waiwai paha, i waiwai a me na mea e ae, koe nae na wai ona; a hiki aku i ka $1,200, e like me ke kumukuai i haiia ma ka palapala hoike waiwai a i $200, o ia waiwai e pakele i ke Dute. Aole no hoi e uku i ka Auhau tona a me na Auhau o ke Awa; a penei e kakauia ai ka Palapala ae nei.

PALAPALA AE

E HOOLEI I KA WAIWAI IUKA.

Keena o ka Luna Dute, ———, *H. P. A.*

Hoailona.	Helu.	Na opeope me na mea iloko (hoikeia mai ka nui.)	Kumukuai i haiia ma ka palapala hoike waiwai.

Ua aeia o ———, Kapena o ——— he okohola, e hoolei, mai kona moku mai, i ka waiwai a me na mea e ae, koe nae na wai ona i haiia maluna; a ua hooikeia e like me na hoailona a me na helu, a me ke kumu kuai maluna o ka moku e like me kana palapala hoike waiwai.

M. H. E hooholoia ke kumukuai o ka aila a me ka iwi kohola penei:

Pama Aila, ———; Aila Kohola, ———; Iwi Kohola, ———.

A e kakauia me ka iniki ka inoa o na waiwai a pau i manaoia e hoolei mauka malalo o keia palapala ae e kakauia me ka inika; a e kakauia ke kumukuai mamua o ka lawe ana, mai ka moku.

——— ———, Luna Dute.

A me keia palapala hoohiki pu kekahi:

Awa o ———, H. P. A.

Owau, ——— ———, Kapena o ———, ke hoohiki aku nei aole i kuai me kekahi poe e noho ana ma keia Awa a me na wahi e pili ana i oi aku mamua o na dala ——, mai ka la o kuu hoike ana ma ka la o ——, 18—. Aole au i hoolei mauka, aole hoi au i ae aku i hoolei ana o kekahi waiwai a mea e a paha i olelo oleia paha ma keia palapala Ae.

Hoohikiia a kakauia imua o'u i keia — la o ———, 18—.

——— ———, Luna Dute.

PAUKU 2. E lilo keia i kanawai mahope iho o na la he kanakolu o kona hooholoia ana, a o na kanawai me na hapa kanawai e kue ana i keia kanawai, ua hoopauia, a me keia ua pau.

KE KANAWAI

E HOOPAU I KE KANAWAI NO NA PALAPALA AE NUPEPA.

Aponoia, Mei 26, 1853.

No ka mea, o ke kanawai no ka Palapala Ae i ka hoopuka Nupepa a me na Pepa Paimau e ae ua kue i ke ano maoli o ka Pauku 3 o ke Kumukanawai; Nolaila,

E Hooholoia *o ke Alii, me na'Lii a me ka Poeikohoia o ko Hawaii Pae Aina, i akoakoa iloko o ka Ahaolelo kau Kanawai:*

O ka Haawina eono "No na Nupepa a ma na Pepa Paimau" o ka Mokuna alua, apana mua o ke kanawai i kapaia "He Kanawai Hoonohonoho i na hana i haawiia i na Kuhina o ko Hawaii Pae Aina" i hooholoia i ka la 27 o Aperila, 1846, e hoopauia, a ma keia kanawai ua hoopauia no.

KE KANAWAI

E KOKUA ANA I KE KUHINA KALAIAINA.

Aponoia, Mei 26, 1853.

E Hooholoia *e ke Alii, me na'Lii a me ka Poeikohoia o ko Hawaii Pae Aina, i akoakoa iloko o ka Ahaolelo kau Kanawai:*

E hookuuia a me keia ua hookuuia no ka Mea Kiekie, Keoni Ana, ko ke Alii Kuhina Kalaiaina, aole hoi e koiia oia e uku i ka poho o ko ka Moi Waihona Dala no ka nele o A. W. Parsons ka mea i make aku nei i ka waiwai hooilina ole e hookaa mai i kona Aie i ke Aupuni.

KE KANAWAI

NA KA IMI ANA I NA LUINA MAHUKA MALUNA O NA MOKU MALAHINI.

Aponoia, Mei 26, 1853.

E Hooholoia *e ke Alii, me na'Lii a me ka Poeikohoia o ko Hawaii Pae Aina, i akoakoa iloko o ka Ahaolelo kau Kanawai:*

Pauku 1. E hiki no i ka Ilamuku, na makai nui, a me na makai e ae ke imi i na luina mahuka maluna o na moku malahini iloko o kela

awa keia awa o keia Aupuni, me ka palapala kena ole ke hoike aku lakou i ke Alii moku i ko lakou palapala hookohu makai; Aka, aole e pili keia Pauku i na moku manuwa, a i na moku e ae ke loaa i ko lakou kapena ka palapala hookohu mai kekahi Aupuni o na Aina e, a i ke hiki ole hoi ke imi maluna o lakou ma ke kanawai mau o na Aupuni.

PAUKU 2. Ina i hoole kekahi alii moku i kekahi makai, aole ia e komo iloko o kona moku, i kau wahi o kona moku paha, mahope o kona hoike ana i kana palapala hookohu, e hooukuia 'oia i na dala, aole oi aku i ka iwakaluakumamalima.

'PAUKU 3. E lilo keia i Kanawai ma kona la i hooholoia'i.

HE KANAWAI

NO KA POE LUNA HOONA KULEANA AINA.

Aponoia, Mei 26, 1853.

E HOOHOLOIA *e ke Alii, me na'Lii a me ka Poeikohoia o ko Hawaii Pae Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo kau Kanawai:*

O ka poe mea kuleana aina a pau loa iloko o keia Aupuni i hookomo i ko lakou mau Kuleana Aina imua o ka Poe Luna Hoona Kuleana aina, a i hele ole hoi imua o ua Poe Luna Hoona nei i hooiaio me na hoike i ko lakou mau kuleana aina, mamua mai o ka la mua o Mei, M. H. 1854, e hoole loa ia ko lakou mau kuleana, aole no hoi e hiki ia lakou ke hooiaio i ua poe kuleana aina nei ma ia hope aku; a ma keia Kanawai ua aeia a ua kauohaia no hoi ua Poe Luna Hoona nei e hoolaha nui aku i keia kanawai ma ka nupepa Polunesia a me ka Elele Hawaii, a e hooko maoli aku no i keia mau olelo no na kuleana aina i hooiaio ole ia.

HE KANAWAI

E PILI ANA I KA HOOHAUNAELE ANA MALUNA O NA MOKU MALAHINI ILOKO O NA AWA O KO HAWAII PAE AINA.

Aponoia, Mei 26, 1853.

NO KA MEA, ua hoohaunaele pinepine maluna o na moku malahini e ku ana ma na Awa o ko Hawaii Pae Aina, aole hoi i akaka pono ma na Kanawai e kau nei ka hopu ana a me ka hoopaahao ana i ka poe hoohaunaele; Nolaila,

E HOOHOLOIA *e ke Alii, me na'Lii a me ka Poeikohoia o ko Hawaii Pae Aina, i akoakoa iloko o ka Ahaolelo kau, Kanawai:*

PAUKU 1. E hiki no i ka Ilamuku a me na Makainui a me ko lakou mau hope ke hele maluna o na moku malahini e hopu i ka poe hoohaunaele ke noi mai ma ka palapala kekahi Kanikela, Hope Kanikela, a Luna Kalepa paha o ke Aupuni nona mai ia moku ke ae mai ua Kanikela, Hope Kanikela, a me Luna Kalepa paha e hoihoi mai i ka poho o ka Ilamuku, Makainui, a Hope Makainui paha. Ke poino lakou mamuli o ka hopu ana, a me ka hoopaahao ana paha oia poe, a me ka uku ana o na koina a pau a me na lilo a pau oia hana.

PAUKU 2. E hiki no i ka Ilamuku, na Makainui a me ko lakou mau Hope, ke malama ia poe hoohaunaele iloko o ka hale paahao a kii mai ka Luna nana i kena e hopu ia lakou.

PAUKU 3. E lilo keia i Kanawai mai kona la e hooholoia'i.

HE KANAWAI

E HOOLOLI ANA I KE KANAWAI E HOOPONOPONO ANA I KA AUHAU TONA A ME NA HOOUKU E AE MALUNA O NA MOKU KALEPA A ME NA MOKU OKOHOLA.

Aponoia, Mei 26, 1853.

E HOOHOLOIA *e ka Moi Kamehameha III, a me na'Lii e noho kokoke ana:*

PAUKU 1. O ka Pauku 3, a me ka Pauku 7, o ke Kanawai e hooponopono ana i ka auhau tona a me na hoouku e ae, maluna o na moku kalepa, a me na moku okohola, i hooholoia ma ka la 6 o Iulai, 1852, e hooloiia, a ma keia ua hooloiia, ma ka holoi ana i na huaolelo iloko o ua mau Pauku la "a me na eemoku."

PAUKU 2. E lilo keia i Kanawai i kona la hooholoia'i.

HE KANAWAI

E HOOLOLI ANA I KA OLELO AE LIKE NO KA HOOULU I KA HOLO ANA MAI O NA MOKU OKOHOLA I HOOHOLOIA; MA KA LA 15 O IUNE, 1847.

Aponoia, Mei 26, 1853.

E HOOHOLOIA *e ka Moi Kamehameha III, a me na'Lii e noho kokoke ana:*

PAUKU 1. O ka pauku 8, o ka Olelo Ae like no ka hooulu ana i ka holo ana mai o na moku okohola, i hooholoia ma ka la 15 o Iune 1847, e hoopauia, a ma keia ua hoopauia.

PAUKU 2. E lilo keia i Kanawai mahope iho o kona hooholoia ana.

HE KANAWAI

E HOOPONOPONO AE I KE KANAWAI I KAPAIA "HE KANAWAI NO KA HOOPONOPONO HOU ANA I KE KANAWAI NO KA HAAWI ANA I NA PALAPALA AEHOLO," E HOOHOLOIA I KA LA 24 o IUNE, 1852.

Aponoia, Mei 26, 1853.

E HOOHOLOIA *e ka Moi, ke Kuhina Nui, a me na'Lii e noho kokoke ana i ka Moi:*

O keia mau olelo malalo iho e pakuiia no i ka pauku ekolu o ua kanawai nei, penei:

Ina hoi ua hoole kekahi Luna Dute i ka haawi aku i ka Palapala Aeholo i kekahi mea, no ka olelòia mai he aie kona i kekahi, a ua komo paha oia iloko o kekahi hookolokolo e hiki mai ana; alaila, e hiki no i ua Luna Dute nei ke haawi i ka Palapala Aeholò i ua mea la, ke haawi mua mai oia i palapala hoopaa, me kona hope pu no, hookahi a kue aku paha, e like ka nui o ke dala iloko me ka manao o ka Luna Dute, a ae ana e uku i na dala a pau i hooholoia e ka Ahahookolokolo, ma ka hoopii ana a ka mea, a mau mea paha, nana i koi mai e hooleia kona holo ana.

E lilo keia i Kanawai i kona la i hooholoia'i.

HE KANAWAI

NO NA LA HANA ALANUI.

Aponoia, Iune 16, 1853.

E HOOHOLOIA *e ke Alii, me nà'Lii a me ka Poeikohoia o ko Hawaii Pae Aina, i akoakoa iloko o ka Ahaolelo kau Kanawai:*

PAUKU 1. O na la hana ma na Alanui a me na Alahaka me na hana e ae o ia ano e hoemiia a ma keia kanawai ua hoemiia no mai na la he umikumamalua a i eono la hana i ka makahiki; a e manaoia na hora hana ewalu hookahi la hana no ia.

PAUKU 2. E hiki no i kela mea keia mea kupono i ka Auhau Alanui ke hookaa mua aku ia Auhau me na dala maoli elua, i ka manawa mua a ka Luna Alanui a o kona hope paha i kii aku ia ia; oia hoi ka ukupau.

PAUKU 3. O na kane a pau e noho ana iloko o keia Aupuni ke hiki aku i na makahiki umikumamaono, a ke emi mai hoi malalo o ke kanalima makahiki, ua kupono no ia lakou ka Auhau Alanui.

PAUKU 4. Eia ka poe kaawale i ka Auhau Alanui, o ka ka Moi, ke Alii o na Luna Kiekie o na Aupuni e; o na Kahuna pule a me na kumu ao e hana mau ana i ka lakou oihana; a me na koa mau i ukuia me ko lakou mau luna; o na kanaka kinai ahi i pualu ia e like me ke kanawai; o na pupule a pau me na oopaa, a me ka poe i hiki ole ke hana no ka mai loihi.

PAUKU 5. Na na kanaka ma ka wahi a i ka manawa a lakou e koho ai i na Luna Makaainana e noho ma ka Ahaolelo, e koho ma ka balota e like me ke koho ana i na Luna Makaainana, i Luna nana Alanui no ko lakou apana iho, no ka makahiki hookahi mai ka la aku o ke koho ana; aka ina e make kekahi Luna nana Alanui, a haalele paha kekahi i kana oihana, alaila e kohoia i Luna Alanui hou e like me mamua.

PAUKU 6. Na na Luna nana Alanui, maloko o ko lakou mau apana iho e hooponopono i ka Auhau hana ma na Alanui Aupuni a me na Alahaka a pau, aka, aole lakou e hana i alanui hou, aole hoi e pani i kekahi alanui kahiko ke ole lakou e kahea mua aku i na kanaka o ia apana i auhauia i ka Auhau Alanui, i elima la mamua o ka halawai ana, e halawai lakou i akaka ko lakou manao i ka pono a me ka pono ole o ia hana. A e like ka hana ana o na Luna me ka manao o ka nui o na kanaka.

PAUKU 7. Na na Luna nana Alanui e ohi a e haawi hou aku i ka Auhau Alanui maloko o ko lakou mau apana ponoi; aole e lilo kekahi hapa o ka Auhau Alanui maloko o ko lakou mau apana ponoi; aole e lilo kekahi hapa o ka Auhau o kekahi apana na ka hana ana ma kekahi apana, a me ka ae ole mamua o na kanaka o ia apana ma ka halawai e like me ka olelo o ka pauku maluna iho.

PAUKU 8. E hiki no i na Luna Alanui ke hookohu i mau luna malalo iho o lakou aole nae e oi aku na luna i ka pa kanalima o ka poe kupono i ka Auhau Alanui o ia apana; o ko lakou uku hoi, aole e oi aku i ka hookuu ana ia lakou i ka Auhau Alanui.

PAUKU 9. Na kela Luna keia Luna Alanui i ka la 31 o Dekemaba o kela makahiki keia makahiki, e hoike aku i ke Kuhina Kalaiaina ma ka palapala, i na mea a pau ana i hana'i ma kana oihana iloko o ka makahiki i hala iho, a e hai aku ia ia penei; ka nui o na kanaka kupono i ka Auha uAlanui ma kona apana iho; ka nui o na la i hanaia; ka nui o na dala loaa mai; ka nui o ka auhau i hookaa ole ia mai; ka nui o ke koena dala mai ka makahiki mamua iho; ka nui o na dala lilo a me ke koena; ka nui a me he ano o na mea hanalima Aupuni e waiho ana me ia, a me ka nui o na la ana i hana iho ai.

PAUKU 10. Mahope iho o ia hoike ana e ukuia na Luna Alanui e like me ka manao o ke Kuhina Kalaiaina he pono, noloko ae o na dala i hookaawaleia no ia mea e ka Ahaolelo.

PAUKU 11. O na dala a pau i hookaawaleia e ka Ahaolelo no na Alanui o kela apana keia apana na ke Kuhina Kalaiaina e kikoo aku i ka Waihona a e hoolilo ia aku e na Luna Alanui malalo o kana kauoha.

PAUKU 12. O ka Luna Alanui nana i hookuu aku ma ke ano kolohe kekahi kanaka kupono i ka Auhau Alanui, i hookuu ole ia hoi ma

keia kanawai a i hoohana ole hoi i na kanaka kupono i ka Auhau i na la a me na hora i ololoia ma keia kanawai, e hoopaiia no e kekahi Lunakanawai Apana ke kuia ka hewa ia ia i na dala elima no kela hewa keia hewa; a o na dala loaa mai e huiia no me na dala Auhau Alanui o ia Apana.

Pauku 13. E hiki no i na Luna nana Alanui ma ko lakou mau Apana iho e hoopii a e ohi ma ka palapala kii waiwai i ka Auhau Alanui a pau i hookaa ole ia ke hiki aku i ka la hope o Okatoba.

Pauku 14. Aole e hiki i kekahi Luna nana Alanui ke koi aku i na kanaka e hele i ka hana Alanui ma kahi i oi aku i elima mile ka loihi aku mai ko lakou wahi e noho ai, me ka ae ole mai o na kanaka o ia apana iloko o ka halawai i akoakoa e like me ka olelo o ka pauku eono.

Pauku 15. Ina hana ino kekahi kanaka, molowa paha, hoohaunaele paha, i ka la hana Alanui, e hiki no i ka Luna Alanui ke olelo i ka Makai, a nana no e hopu ia kanaka, a e lawe aku ia ia imua o kekahi Lunakanawai apana a ina ua kumu ole kona hewa, e hoahewa ka Lunakanawai ia ia e hana ma ke Alanui, aole nae e oi aku i na la elima e like ma kona manao he pono.

Pauku 16. E hiki no i na Luna nana Alanui ke lawe i ka uku pau no keia Auhau hana o na kanaka a pau e noho hoolimalima ana ma ka malama, a makahiki a i ole ia e ae like me ko lakou mau haku, e hana i kekahi apana Alanui, a i oleia e hana lakou ma ke Alanui me ko lakou lako i ke kaa a oopalau paha, oia ka uku pau no lakou a pau ke ae like ia.

Pauku 17. Na kela Luna keia Luna i ka la 15 o Ianuari a mamua ae paha, e haawi aku i ka mea i kohoia i pani hakahaka nona ma ia oihana, i na Buke helu, a me na palapala a pau e pili ana ia oihana, a me na dala a pau o ka Auhau Alanui e waiho ana ma kona lima, a me na mea hana lima a pau o ke Aupuni e waiho ana me ia.

Pauku 18. Ina i hoopiiia mai imua o na Luna nana i ke koho ana o kekahi apana ma ka palapala i kakau inoa ia e na kanaka he kanalima o ia apana, e i ana, ua kue ka hana ana o ko lakou Luna Alanui i ke kanawai, me ka hoomaopopo mai i na kumu hoopii, alaila na ua poe Luna nana nei e hookolokolo aku ia ia, a ina i maopopo kona hewa, e hoopau aku no lakou ia Luna Alanui, a e kauoha aku e kohoia i Luna Alanui hou, me ka hoolaha aku nae i umi la mamua ae o ka la koho.

Pauku 19. E hele no kela kanaka keia kanaka i ka hana Alanui me ka makaukau i ka mea paahana kupono ma kona lima, a e hana io oia e like me ka olelo a ka Luna Alanui, a i ole e hoopaiia no e like me ka Pauku 15.

Pauku 20. Ina i pilikia maoli kekahi kanaka, a pono ole ke hele oia i keia hana Alanui i ka la hana, alaila e hiki no ia ia ke noho ke loaa ia ia ka hope nona, a i ole ia e uku oia i hapalua dala no kela la keia la hana ana i hana ole ai e like me ka olelo o ka Luna.

Pauku 21. E auhauia ka Auhau Alanui maluna o na kanaka a pau, na kanaka hoi i kupono i keia Auhau ma ka apana kahi i loaa ai la-

kou ma ka la a ka Luna Alanui o ia apana i koho ai he la hana ke ole i loaa i ke kanaka ka palapala hoike a ka Luna Alanui o kekahi apana e ae, e hoakaka ana, ua kaa ka Auhau o ia kanaka no ia makahiki.

PAUKU 22. I ka imi ana i na Alanui hou a me na alahaka paha, e manaoia no, a e hoomaluia ka waiwai o na kanaka nona ka aina kahi e holo ai ke Alanui hou a e hanaia'i na alahaka paha. Pono no i ka Luna Alanui ina ua hooholoia e hana i Alanui hou a i alahaka hou paha e like me ka pauku 6, e kau i mau palapala hoolaha ma kahi i manaoia'i e hana i ke Alanui hou i lohe na mea nona ka aina a i hiki ia lakou ke hoike mai i ka nui o ko lakou mau lilo imua o ka Lunakanawai Kaapuni e noho kokoke ana.

PAUKU 23. Pono no i na Lunakanawai Kaapuni nei ke hookohu i ekolu mea ku i ka wa nana e koho i ke kumu kuai kupono o ka waiwai e laweia ana no ke Alanui hou, a me ka nui a ka poino o ka poe nono ia aina, a e uku no ke Aupuni i ka poe i poino e like me ka olelo a ua poe ku i ka wa nei; a ina i oluolu ole kekahi kanaka i ko lakou hooholo ana, alaila e hiki no ia ia ke hoopii ae imua o ke jure o na mea 12, i hoonohoia e na Lunakanawai Kaapuni la, pono no nae ke hoohalahalaia ina he kumu, a na ka Lunakanawai no e hooiki aku i kope oiaio o ka olelo hooholo a na mea ku i ka wa a ka poe jure paha, i ke Kuhina Kalaiaina, a e haawi aku no hoi i kope like na ke kanaka i hoopoinoia.

PAUKU 24. A haawiia kela palapala i ka mea nona kahi e laweia ana alaila lilo mai kela wahi i ke Aupuni i hanaia ke ala i oleloia'i; aole hoi e hanaia ka palapala hoolilo a ka mea nona ia wahi mamua, a e haawi ka mea nona ia wahi i ua palapala la i ke Kuhina Kalaiaina i ukuia oia e like me ka olelo mahope ae nei.

PAUKU 25. A ike ke Kuhina Kalaiaina i ua palapala la hiki no ia ia ke olelo pu me ke kanaka nana ka palapala a holo like ka laua, alaila, hiki i ke Kuhina ke pani aku i aina okoa a i mau pono e ae paha e like me kona ike ana he mea e pomaikai ai ke Aupuni, a e hoike hoi oia imua o ka Ahaolelo i na palapala hoike poino a pau i hookaa ole ia e like me ka olelo maluna.

PAUKU 26. E lilo keia i Kanawai i ka la mua o Ianuari, M. H. 1854, a o na kanawai, a me na hapa kanawai e ae a pau no ka auhau Alanui ua hoopauia no.

KE KANAWAI

NO KA HOOKOLOKOLO ANA I KEKAHI MAU DEGERE O KA OFENI MALALO O KA PALAPALA HOOPII HOOKAHI.

Aponoia, Iune 16, 1853.

E HOOHOLOIA *e ke Alii me na'Lii a me ka Poeikohoia o ko Hawaii Pae Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo kau Kanawai:*

PAUKU 1. Malalo o ka palapala hoopii no ka aihue, a o kekahi ofeni e ae e oi ana mamua o ka degere hookahi; ina aole pono ke hoahewa ma ke degere i hoopiiia'i, alaila e hiki no i ka jure ke hoahewa ma kekahi degere malalo iho, o ia ofeni hookahi no.

PAUKU 2. E lilo keia i Kanawai mai kona la i hooholoia'i.

KE KANAWAI

E HOOPONOPONO AE I NA KANAWAI NO KE KUAI KUDALA.

Aponoia; Iune 16, 1853.

E HOOHOLOIA *e ke Alii me na'Lii a me ka Poeikohoia o ko Hawaii Pae Aina, i akoakoa iloko o ka Ahaolelo kau Kanawai:*

PAUKU 1. O na Luna a pau o ko ka Moi Aupuni, i kauohaia a e aeia'ku paha ma ke Kanawai e kuai lilo i ko ke Aupuni waiwai, e aeia a ma keia, ua aeia'ku e kuai ma ke kudala, ia waiwai, mamuli o ka lakou kauoha, me ka hoolimalima ole aku i ka mea i aeia e kuai kudala, koe nae ka waiwai e kuaiia ma Honolulu a me Lahaina; aka, aole no e ae ia, a e haawiia kauwahi uku no na Hope i hookohuia e ua Luna nei, no ia kuai kudala ana e oi aku ana i ka uku i kupono ia lakou, ina i kuai maoli aku lakou i kela waiwai me ke kudala ole; aka ke kuai kekahi o ua mau Luna nei, nona iho a no kona hoahanau paha, ke kuai paha, oia ma ka inoa o hai nona iho i kekahi waiwai o ke Aupuni i kudalaia pela, e hoopii ia oia, papalua o ke kumukuai i loaa ma ke kudala ana.

PAUKU 2. E kapiliia na palapala hoolaha ma ka olelo Hawaii, a me ka olelo Beritania, maloko o ka Apana e waiho ana ia waiwai, a me Honolulu kekahi; a e paiia ua palapala hoolaha nei, ma ka Nupepa Polunesia, a me ka Elele Hawaii no na la, aole emi iho i ke kanakolu mamua o ke kudala ana.

PAUKU 3. E lilo keia i Kanawai mai kona la i hooholoia'i.

KE KANAWAI

E HOOPAU ANA I KEKAHI MAU KANAWAI.

Aponoia, Iune 16, 1853.

E HOOHOLOIA *e ke Alii me na'Lii a me ka Poeikohoia o ko Hawaii Pae Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo kau Kanawai:*

PAUKU 1. E hoopauia, a ma keia Kanawai ua hoopauia ka Mokuna 1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 15, 16, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 43, 44, 45, 47, 48, 49, 51, 52, 53, 54, 55, a me na Mokuna e ae a pau loa o ke Kanawai kahiko i kapaia "Na Kanawai o ko Hawaii Pae Aina," ua pau no lakou.

PAUKU 2. E lilo keia i Kanawai i kona la hooholoia'i.

KE KANAWAI

E PILI ANA I KE AKOAKOA A ME KE ONE.

Aponoia, Iune 16, 1853.

NO KA MEA, o na Kanawai e kau nei e papa ana i ka lawe ana o ke akoakoa a me ke one, he kaumaha no ia maluna o na kanaka, aole hoi i loaa ka waiwai o ke Aupuni malaila; Nolaila,

E HOOHOLOIA *e ke Alii me na 'Lii a me ka Poeikohoia o ko Hawaii Pae Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo kau Kanawai:*

PAUKU 1. Ma keia hope aku ua noa na kuaau o ka Aupuni no na kanaka a pau, a e hiki no i ka poe kupa Hawaii a pau ke lawe wale i ke one a me ke akoakoa ma na aina, a me na kuaau o ke Apuni no lakou iho, no ke kuai ana paha, a no ka hooili ana aku i ka aina e; aka, aole no e pili keia Kanawai i na aina a me na kuaau o ke Aupuni ma Honolulu, Oahu, a me Lahaina, Maui.

PAUKU 2. O kau wahi o ka Pauku 11, Mokuna 7, Haawina, 1, Apana 1, o ke Kanawai o hoonohonoho i na Oihana i haawiia i na Kuhina e papa ana i ka lawe ana o ke akoakoa a me ke one, e pau ia, a ma keia, ua hoopauia no.

PAUKU 3. E lilo keia i Kanawai mai kona la e hooholoia'i.

KE KANAWAI

E PILI ANA I KA OIHANA KUHINA KAUA.

Aponoia, Iune 16, 1853.

E HOOHOLOIA *e ke Alii a me na 'Lii a me ka Poeikohoia o ko Hawaii Pae Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo kau Kanawai:*

PAUKU 1. O ka Pauka 4, Mokuna 2, Apana 2, o ke Kanawai i kapaia "He Kanawai hoonohonoho i na hana i haawiia i na Kuhina o ko Hawaii Pae Aina," me na Kanawai, a me na hapa Kanawai e ae a pau e hoolilo ana i kekahi Kuhina ka Oihana, a i ke kauwahi paha o ka oihana Kuhina Kaua, ua hoopauia, a ma keia, ua pau; a na ke Alii no, mamuli o kona manao iho e hoolilo aku ia oihana, ma ka palapala hookohu okoa na kekahi o na Kuhina ona, a na kekahi kanaka e ae paha; aka hoi, aole e haawiia kekahi uku okoa na ia Kuhina Kaua, no kona hana ana ma ia oihana.

PAUKU 2. E lilo keia i Kanawai mai kona la i hooholoia'i.

KE KANAWAI

E PAPA ANA I NA LUNAKANAWAI AOLE E NOHO LOIO A HOOMAKAUKAU HOOPII PAHA MA NA HIHIA I HOOKOLOKOLOIA IMUA O LAKOU.

Aponoia, Iune 16, 1853.

E HOOHOLOIA *e ke Alii, me na Lii a me ka Poeikohoia o ko Hawaii Pae Aina, i akoakoa iloko o ka Ahaolelo kau Kanawai:*

PAUKU 1. Aole hiki i kekahi mea ke noho ma ke ano Loio, a hoomakaukau hoopii paha, ma na mea e hookolokoloia imua o lakou mamua ma ke ano Lunakanawai.

PAUKU 2. E lilo keia i Kanawai mai kona la i hooholoia'i.

KE KANAWAI

KUPONO I KA HOIHOI KOKE IA MAI KA AINA O KEKAHI ANO.

Aponoia, Iulai 6, 1853.

NO KA MEA, i keia wa aohe mea e hookuke ai i na kanaka noho wale maluna o kekahi aina, ma ke ano loihi wale no, oia ka hoopii Kanawai e hookukeia ua kanaka noho la; Nolaila,

E HOOHOLOIA *e ke Alii, me na Lii a me ka Poeikohoia o ko Hawaii Pae Aina, i akoakoa iloko o ka Ahaolelo kau Kanawai:*

PAUKU 1. A noho hoolimalima kekahi ma ka aina a ma ka hale paha, a noho paha kekahi mea e ae malalo iho ona ma ka aina, a ma ka hale hoolimalima paha, me ke kuleana ole, mahope iho o ka pau ana o ka manawa i hoolimalima ai, ma ka olelo ana, a ma ka hoike aku ia ia e hele, i umi paha la mamua o ka hele, e hiki no i ka mea-nona ka aina ke loaa hou mai i kona wahi ma ke ano e olelo hope ia mai.

PAUKU 2. E pono no i ka mea nona ka aina ke hoopii i ka Lunakanawai Hoomalu, a i ka Lunakanawai Apana paha, no ka palapala kii ma ke ano palapala kii maoli ma na hoopii hihia waiwai imua o ia mau Lunakanawai, e kija ka mea i hoopiiia e pane mai i ka hoopii ana o ka mea hoopii no ka noho ana o ka mea i hoopiiia ma ka aina a ma ka hale paha i oleloia ma ka hoakakaia mai, a noho hewa hoi, kue i ke kuleana o ka mea hoopii; aole e hoikeia kekahi hoopii e ae.

PAUKU 3. Penei ke kiiia ana o ka palapala kii,

1. Ma ka haawi ana i ka mea noho hale i ke kope o ka palapala kii nana ia, e hoike aku hoi ia ia i ke kumu palapala kii; a i ole ia,

2. Ina e noho aku ka mea noho hale, aole ma kona wahi e noho mau ai, e waihoia no ke kope o ua palapala kii la ma ia wahi no, me kekahi kupono e noho ana malaila.

PAUKU 4. E hoihoi hou ia mai ua palapala kii la i ka manawa a ka Lunakanawai e manao ai he pono, aole nae uuku iho o na la ekolu, aole e oi aku i na la elima; a e hookolokoloia e like me na hoopii waiwai e ae imua o ia mau Lunakanawai.

PAUKU 5. A ina e hooholoia ua noho hewa ka mea i hoopiiia, a ina ma ka hookolokolo ana ua hoomaopopoia a ua maopopo i ka Lunakanawai na ka mea hoopii no ka Aina, ka hale paha, alaila hooholo oia pela, e hookoia no, a me kona koina, a e hoopukaia pela. E hoopukaia ka palapala hoonoho na ka Ilamuku, a i kekahi Makainui, a makai paha, o ke kulanakauhale, a o kekahi Apana paha kahi e moe ai ua aina la, me ke kauoha aku ia ia e hookuke i na kanaka a pau mai ia wahi aku, a e hoonoho i ka mea hoopii a i kona kanaka paha i noho maluhia oia malaila.

PAUKU 6. O ka luna nana e lawe i ua palapala hoihoi i ka aina la, e pono ia ia ke hana e like me ke ano oloko.

PAUKU 7. A hoopukaia ko palapala i oleloia e hookuke ai i ka mea noho hewa, o ka hoolimalima no ia wahi, ina i hoolimalimaia, a me ka pili ana o ka mea paa a me ka noho hale e pau io no ia.

PAUKU 8. E hookiia ka hoopuka ana i na palapala hookuke la no ka hookaa ole i na dala hoolimalima, ina mamua o ka hoopuka ana o ua palapala hookuke la, e hookaa ka mea aie i kona aie, a me na koina a pau a na mea pili ia hana ana, a i ole ia e haawi i ka mea e hoomalu ai i ha hookaa ana maloko o na la elima, a oluolu ka manao o ka Lunakanawai a o ka mea hoopii paha.

PAUKU 9. E pono no i kela Lunakanawai keia Lunakanawai i ka wa e hookolokoloia ana no ka loaa hou mai o ka aina, ma ka noi ana o kela aoao keia aoao, e hoopanee i ka hookolokolo, i hiki i kela aoao keia aoao ke kii aku i kona mau hoike, ina he maopopo ka pono, aka, aole e loihi aku ia hoopanee ana mamua o na la elima.

PAUKU 10. E hiki no i kela aoao keia aoao ke hoopii hou mai ka olelo hooholo o ka Lunakanawai, iloko nae o na hora ke iwakaluakumamaha mahope o ia hooholo ana, a i kekahi Lunakanawai kaapuni; a i ka Aha Kiekie paha; aka o ka mea hoopii hou, mamua o ka aeia ia ia, e haawi no i ka Lunakanawai i ka olelo hoopaa, me na mea hoomalu e hoomalu ai i kona hoapaio, i na dala hookahi haneri, malalo o keia manao, e hoopii koke no, a e hookaa i na koina a pau no ka hoopii ana, ke hoopaaia ka olelo hooholo a ka Lunakanawai.

PAUKU 11. A koopiiia kekahi no ka hookaa ole i ka dala hoolimalima, a holo ka manao o ka Lunakanawai, na ka mea hoopii ka aina, aole e aeia ka mea i hoopiiia e noho a e hoopii hou, ke haawi e ole ia i ka palapala hoopaa na ka mea hoopii, me na mea e hoomalu pono ai, e hookaa i na dala hoolimalima a pau e pili ana a e aie ia paha mahope o ka hoopii ana, ina paha e hooholoia, na ka mea hoopii ka aina.

PAUKU 12. O ka mea noho hale hoolimalima, dole nae i hookaa i ke dala, a e haalele oia i kela wahi, a waiho neoneo ia me ka mahi ole, e hiki no i ka Lunakanawai hoomalu a Apana paha, ke hoi mai ka mea noona ka aina, a ma ka hoomaopopo ana ua haaleleia ua wahi la e kela mea noho hale kaa ole i ke dala hoolimalima, e hele a e nana i ua wahi la; a maopopo ma ka nana ana ua haaleleia ia wahi, e kapili oia i ka papa kakau ma kahi e ike ia i o ia wahi; e kauoha ana i ka mea noho hale e hele mai, a e hookaa i na dala hoolimalima ia, i kekahi manawa e hoakakaia ma ia pepa kakau, aole e emi iho i na la he umi, aole e oi aku i na la he kanakolu.

PAUKU 13. A pau ka manawa i oleloia ma ia pepa kakau e nana hou aku ka Lunakanawai i kela wahi, a ina e hiki mai ka mea noho hale a hookaa i na dala hoolimalima, a ole ia e hoole i ka aie ana i ka mea nona ka aina, e hoopauia ka hoopii. Ina paha ma keia nana hou ana aole e hele mai ka mea noho hale, a o kona kanaka paha, e hookaa i na dala hoolimalima, aole hoi e hoole i ka aie ana, e hiki no i ua Lunakanawai la ke hoonoho i ka mea nona ka aina ma kona wahi no, a o ka hoolimalima me ka mea noho hale e hoopauia no.

PAUKU 14. E hiki no i ka mea noho hale ke hoopii mai ka olelo hooholo a ka Lunakanawai o ia mau pauku hope elua a i ka Lunakanawai kaapuni ma ke keena, a i ka Aha Kiekie paha, a maloko hoi o ka malama hookahi mahope o ia hoonoho ana; ma ka hoike palapala ana i ua Lunakanawai la, a me ka haawi ana i ka olelo hoopaa o na dala hookahi haneri, me na mea hoomalu pono e aeia e ka Lunakanawai, e uku aku i ka mea aina i na koina a pau o ia hoopii ana, e hooholoia, a na ka mea noho hale e uku, alaila, na kela Lunakanawai e haawi aku i ke kope o na mea i hanaia imua ona malalo o na la he umi mahope o ka hoopii ana, a e hoike i ka mea aina i ka hoopii ana.

PAUKU 15. E pili no keia Kanawai ma ka la i hooholoia i.

HE KANAWAI

NO KA PUUNAUE ANA I NA DALA HOOPAI NO KA WAIWAI LAWEIA A ME NA UKU HOOPAI NO KA UHAI ANA I KE KANAWAI NO KE DUTE.

Aponoia, Iulai 6, 1853.

E Hooholoia *e ke Alii, me na' Lii a me ka Poeikohoia o ko Hawaii Pae Aina, i akoakoa iloko o ka Ahaolelo, kau Kanawai:*

Pauku 1. O na dala a pau i loaa no ka waiwai i lilo mai a i kuaiia, mamuli o ke Kanawai, no ka uhai ana i ke Kanawai no ke dute, mahope o ka unuhi ana i ka uku kuai a me na lilo no ke pai ana a me na lilo kupono e ae, e haawiia no ia i ka Luna Dute nui, a pela no na uku a me na dala hoopai a pau no ka uhai ana i na Kanawai ohi dute, mahope o ka unuhi ana i na koina o ka Ahahookolokolo.

Pauku 2. O na dala i loaa no na hoopai a pau a me na mea lilo mai malalo o ke Kanawai ohi dute, mahope o ka unuhi ana i ka uku a me na koina i oleloia ma ka pauku mua, e puunaueia no penei: Hookahi hapalua e hookaaia i ka Luna Dute Nui, a nana e haawi aku i ka waihona dala Aupuni; hookahi hapaha e haawiia na ke kanaka a na na kanaka paha i hoike mai, o ke kumu no ia no ka hopu a me ka hoopai ana; a hookahi hapaha i ka mea nana i hopu a hoopii aku; ina aohe mea e ae i hoike mai, alaila, na ka mea i hopu a i hoopii kekahi hapalua.

Pauku 3. Ina o ka mea ia ia kekahi hapa o ke dala hoopai, a o ka mea lilo paha, a o kona lilo ana i hoike ka mea e pono ai ma ka hookolokoloia ana; e hoike no, aka e lilo no kona hapa i ke Aupuni.

Pauku 4. O kela mea keia mea ia ia ke kuleana maloko o na dala hoopii, a o ka mea lilo mai paha, e kakau iho no i kona kuleana malalo o ka hoohiki na ka Luna Dute hui maloko o na la he kanakolu mai ka la i hopuia i a mai ka manawa i hooholoia i ka hoopai paha, a i ole, aole e loaa ia ia kona hapa dala hoopai.

Pauku 5 E hookaa aku no ka Luna Dute nui i kela mea keia mea kuleana dala mamuli o ke kanawai, a oia no ka luna puunaue, a o kana olelo hooholo, oia iho la no; e hiki no nae ke hoopii, iloko o na la he umi i na Komisina Dute.

Pauku 6. Aole no e loaa i kekahi Luna kekahi hapa o ka dala hoopai, a o ka waiwai lilo paha no ka uhai ana i ke kanawai ohi dute ma kona noho luna ana; aole nae e hooleia, aole e loaa ia ia kekahi hapa a ka dala hoopai no kona noho luna ana, aole hoi no kona mau dala malaila.

Pauku 7. O na wai ikaika a pau i hopuia a i hooliloia e kuai ia aku no ka uhai ana o na kanawai dute, e kuaiia aku no malalo o ka palapala hoopaa, me ka ae aku no i ka mea nana i kuai, e lawe aku i ka aina e paha, e lawe a kuai hou aku maiuka nei paha, e hookaa mai i na dute e like me ke kanawai, me he mea la ua hobukuia mai ia mau wai ikaika ma ke ano kupono i ke kanawai, a o ka mea kuleana iloko o ua mau wai ikaika nei no kona hoike mai ana i ka uhaiia ana o na kanawai dute, a lilo ia hoike ana i kumu no ka hopu ana, a no kona ho-

pu maoli ana paha i na mau wai ikaika nei, e loaa no ia ia ka hapa o na dute a pau i hookaaia mai no ia mau wai ikaika, e like no me ka olelo ma ka pauku elua o neia kanawai.

PAUKU 8. O na waiwai a pau e ae, aole o na wai ikaika, i hopuia, a hooliloia e kuaiia, no ka uhai ana i na kanawai dute, e kuaiia no e like me ke kanawai, me ka manao ole no i na dute, a e puunaueia na dala loaa mai e like me ka olelo ma ka pauku elua o neia kanawai.

PAUKU 9. E pili no keia kanawai mahope o ka la e hooholoia'i, a o na kanawai a pau a me na hapa kanawai i kue i keia e hoopauia no.

KE KANAWAI

E KAUPALE ANA I KA MANAWA HOOPII HIHIA.

Aponoia, Iulai 6, 1853.

E HOOHOLOIA *e ke Alii, me na Lii a me ka Poeikohoia o ko Hawaii Pae Aina, i akoakoa iloko o ka Ahaolelo kau Kanawai:*

PAUKU 1. O na hana i oleloia malalo e hiki no ke hoomakaia iloko o na makahiki eono mai ka hookumuia ana o ua hana la, aole mahope aku o ia manawa.

1. O na hoopii i mea e loaa mai ai kekahi aie mamuli o ka palapala aie, a palapala hoopaa paha, a o na mea paa e ae paha, koe nae na hoopii no kekahi olelo hooko, a olelo hooiaio paha o kekahi Ahahookolokolo kakau.

2. O na hoopii no na olelo hooko a kekahi Ahahookolokolo, ke ole ia he aha kakau

3. O na hoopii no na uku hoolimalima kaa ole.

4. O na hoopii no ka hoopoino ana.

5 O na hoopii no ka lawe ana, hoopaa ana, a haha mo ana paha i ka waiwai a me ka hoopii ana hoi e hoihoi ia mai ka waiwai.

6. O na hoopii e pili ana i ka mea e hookolokoloia ana no na olelo ano Karaima, a no ka hoopuka laibila a kekahi mea e ae paha e poino ai na kino, a me na pono o na kanaka, e koe nae na mea i hoakakaia ma na pauku a i elua mahope nei.

PAUKU 2. O na hana i oleloia malalo e hiki no ke hoomakaia iloko o na makahiki elua mai ka hookumuia ana o ua hana la, aole mahope aku o ia manawa.

1. O na hoopii no ka hakaka.

2. O na hoopii no ka hoopaa hewa ai.

3. O na hoopii no na olelo i oleloia e ino ai ka inoa a me ke ano o kekahi kanaka.

4. O na hoopii no na olelo i oleloia a poino maoli kekahi no ia mau olelo.

5. O na hoopii no ka Hamuku, Luna Makai, a mau luna e ae paha, no ka hilo ana o ka poe i hoopaahaoia, a no ka poino ana paha ia lakou, i ka lakou hana ana i ka lakou hana, a no ka lakou wahi wale ana paha i na hana i pili i ka lakou oihana.

PAUKU 3. Ma na hoopii a pau no ka aie, no ka moo aie, a no ke koena paha i koe o kekaki moo aie i ae like ia, e manaoia na koena nei, e hoomaka ke kumu o ka hoopii mai ka mea hope o ke koena moo aie i hookaa mua ia.

PAUKU 4. Ina i hiki i kekahi mea ke hoopii maloko o keia Kanawai, (koe nae ka hoopii Hamuku, Luna Makai, a mau luna e ae paha;) a i ka manawa i hoomaka'i ke kumu o ka hoopii ua loaa ia ia i keia mau mea.

1. Malalo mai o na makahiki he iwakalua,
2. He Pupule, a
3. E noho paahao ana, ma ke ano karaima a e noho ana paha malalo o ka hoopai a kekahi Ahahookolokolo Karaima, no ka manawa malalo nei o kona ola, a
4. He wahine mare paha;

E hiki no ia ia ke hoopii maloko o ka manawa i oleloia ma keia Kanawai, mahope o ka pau ana o keia mau mea i oleloia maluna.

PAUKU 5. O ka mea kupono ia ia ka hoopii mamuli o keia Kanawai, a ma keia, aole nae i hala ka manawa i olelo ia no ka hoomaka ana i ka hoopii, a ina e mau ke kumu o ka hoopii a i kona poe hope, i kona poe hooko, a i kona poe hooponopono paha, e hiki no ia lakou ke hoopii mahope o ka hala ana o ia wa, a maloko hoi o ka makahiki hookahi mahope iho o ia make; a hala ia wa, aole.

PAUKU 6 Ina paha i ka wa e hanaia'i kahi kumu hoopii i oleloia ma keia kanawai i pili i kekahi mea, a aole ia iloko o keia Aupuni, e hiki no ia ia ke hoopii iloko o ka wa i oleloia, mahope o ka hoi ana mai o ua mea la iloko o keia Aupuni; a ina paha mahope o ke kumu hoopii, e holo aku ua mea la e noho mawaho o keia Aupuni, o kona noho ana pela; aole e heluia ia manawa iloko o na makahiki e hoopii ai.

PAUKU 7. A hoomakaia ka hoopii i ka wa i oleloia ma ke kanawai, a ua hoopauia no ka make ana o ka mea nana i hoopii, a ina e pili ke kuleana i kona poe hooko, a i kona poe hope, a poe hooponopono paha, e hiki no ia lakou ke hoomaka hou i ka hoopii, a iloko hoi o ka makahiki hookahi mahope o ia make ana.

PAUKU 8. Ina paha e hookiia ka hoomaka ana i kekahi hoopii ma ke kauoha paha a kekahi Ahahookolokolo kau like, o ka wa e mau ai ua kauoha papa la, aole e heluia ua wa la he wahi hapa o ka manawa i oleloia'i ma ke kanawai no ka hoomaka ana i ka hoopii.

PAUKU 9. Ina i olelo ka mea nana ka hoopii, ua hoomakaia ka hoopii a iloko o ka wa i oleloia'i ma ke kanawai, a e hooleia ua olelo la e ka mea i hoopiiia, e hiki no i ka mea i hoopiiia ke hooiaio imua o kekahi Ahahookolokolo, o ka palapala hoopii i hoopukaia e ka mea e hoopii, aole i hoopukaia me ka manao a me ke ano i oleloia ma ke kanawai; a ua hana paha kekahi mea e ka mea hoopii, a o kona loio paha, e hookapae ae i ka palapala hoopii, a e hoonaaupo iho i ka mea i hoopiiia aole e ike i ka hoopuka ana o ua palapala hoopii la.

PAUKU 10. O ka hooiaio ana, a hoomaopopo ana paha, aole i hoopukaia palapala ma ai ano, aole e manaoia ua pili i ka manawa o ka hoomaka ana o ka hoopii a ua pili hoi i kekahi olelo o keia Kanawai.

PAUKU 11. O ke ano hiki ole ke hoopii i oleloia ma keia Kanawai, aole ia he mea e pono ai kekahi, ke ole i pili ke ano hiki ole ia ia i ka wa i hoopiiia'i.

PAUKU 12. Ina paha elua, a lehulehu paha na mea hiki ole i ka wa e hoomakaia'i ka hoopii, aole e pili na hoohiki ana i oleloia, a pau e na mea hiki ole a pau.

PAUKU 13. O ke ano o keia Kanawai, aole ia e pili i kekahi hoopii i oleloia ma kekahi Kanawai i hoomakaia i ka wa, pokole iho i ka wa i oleloia'i; aka, e hoomakaia ua hoopii la maloko o ka wa i oleloia ma ia Kanawai.

PAUKU 14. Ina paha e pili kekahi hoopii i oleloia ma keia Kanawai i kekahi, a e hana oia i ke kumu hoopii me ka manao hewa, aole e ike ka mea nona ka pono e hoopii, e pono no ke hoomaka i ka hoopii i kela wa, keia wa, maloko o na makahiki eono mahope iho o ka ike ana o ka mea nona ka hoopii i ke kumu o ia hoopii ana, aole mahope aku.

PAUKU 15. O na pauku a pau o keia Kanawai, e pili no i ka mea aie ma ka hoolimalima i haiia ma ke ano hookaa waiwai ma ka aoao o ka mea i hoopiiia; a e heluia ka manawa e hooko ia ai ua aie la e like me ka hoopii i hoomakaia no ia mea i ka manawa i hoomakaia'i ka hoopii.

PAUKU 16. O na olelo hooholo a pau ma na Ahahookolokolo kakau o keia Aupuni, e manao wale ia ua hookaaia no a pono ke hala na makahiki he iwakalua mahope iho o ka hooholoia ana o ka olelo hooloho.

PAUKU 17. Aole e pili na pauku o keia Kanawai i kekahi hoopii i hoomakaia mamua o ka manawa e pili ai keia Kanawai; aole e pili i na mea kahi i hala'i ka wa hoopii; aka e mau no ua mea la malalo o na Kanawai e noho nei.

PAUKU 18. E lilo no keia i Kanawai ma o ka la mua o Augate, M. H., 1853.

KE KANAWAI

E HOOLE ANA AOLE E HOOPAIIA KA AIHUE MA KA DEGERE ELUA IMUA O NA AHA HOOMALU A ME NA AHA APANA.

Aponoia, Iulai 6, 1853.

E HOOHOLOIA *e ke Alii me na'Lii a me ka Poeikohoia o ko Hawaii Pae Aina i akoakoa iloko o ka Akaolelo kau Kanawai:*

PAUKU 1. E hoopauia, a ma keia Kanawai ua hoopauia ka huaolelo "elua" o ka mahele 3 o ka pauku 1, o ka Mokuna 53, o ke Kanawai hoopai karaima, a ma keia hope aku aole no e hiki i na Ahahookolokolo hoomalu kulanakauhale, a me na Ahahookolokolo Apana o keia Aupuni ke hookolokolo a hoopai i ka aihue ma ka degere elua i oleloia ma ka pauku 2, o ka Haawina 15, o ka Mokuna 16, o ke Kanawai hoopai karaima, a ma keia Kanawai ua lilo i na Aha jure e hookolokolo i keia hihia.

PAUKU 2. E lilo keia i Kanawai ke hala na la he kanakolu mahope iho o ke pai ana ma ka Nupepa Polunesia a ma ka Elele Hawaii.

HE KANAWAI
E PILI ANA I NA LUINA MAHUKA.

Aponoia, Iulai 6, 1853.

E HOOHOLOIA *e ke Alii me na 'Lii a me ka Poeikohoia o ko Hawaii Pae Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo kau Kanawai :*

PAUKU 1. Ina i mahuka kekahi luina mai kekahi moku kahiki, e hoike mai ke Kapena, iloko o na hora he kanahakumamawalu, i ka Luna Awa, a nana hoi e hoike aku i ka Makainui; a nana e kena aku i ka imi ana i ua mahuka la me ka ikaika, i mea e loaa'i a hoihoi hou ia'i a iluna o kona moku. Ina i loaa ua mahuka la ma kahi kokoke i ke awa e ku ana kona moku, e hiki i ka Makainui ke koi aku i ke Kapena no kona hopuia ana i na dala eono. Ina i loaa mawaho o na wahi e pili ana ia awa; e hiki no i ka Makainui ke koi aku i ke Kapena i na dala he umikumamalua a me na lilo e ae hoi a pau e ka hopu ana i ua mahuka la: Ina i noho kekahi luina mahuka iloko o ka hale paahao, mahope o kona hopuia ana, e uku ke Kapena o kona moku i mahuka mai ai i ke dala hookahi no kela la keia la o kona noho ana ilalila; a ina i holo e ka moku, a hopuia ka luina mahuka o ia moku, e uku no oia no kona hopuia ana e like me na mea i oleloia maluna.

PAUKU 2. Ma na awa ku moku kahi i noho ole ai ka Luna Awa, e hoikeia ka mahuka ana o ka mea mahuka i ka Luna ohi dute, a nana no e hoike koke aku i ka Luna Makai; a eia ka mea mau, o ka uku no ka hopu ana i na mahuka, e haawiia kekahi hapalua na ka mea nana i hopu, a o kekahi hapalua e haawiia no i ka Luna Makai o ka awa kahi i hoihoiia'i ua mahuka la.

PAUKU 3. E lilo keia i Kanawai ma kona la i hooholoia'i, a o na Kanawai a pau i kue i keia ua hoopauia.

KE KANAWAI

E HOOMAOPOPO ANA I KA UKU NO KO KA LUNA KAKAU KOPE IMI ANA I NA BUKE O KANA OIHANA.

Aponoia, Iulai 6, 1853.

E HOOHOLOIA *e ke Alii, me na'Lii a me ka Poeikohoia o ko Hawaii Pae Aina, i akoakoa iloko o ka Ahaolelo kau Kanawai:*

Mahope aku o ka la i hoohoioia'i keia Kanawai eia ka uku no ko ka Luna Kakau Kope imi ana ma na Buke o kana oihana, me ka ona haawi ana aku i ka palapala hooia e like me ke Kanawai, he iwakaluakumamalima no ke keneta no kela imi ana keia imi ana, na kela makahiki keia makahiki i imiia, a no ka palapala hooia.

KE KANAWAI

NO KA LAWE ANA O KE KOPE O NA MOOOLELO MAI NA AHAHOOKOLOKOLO KAKAU, A ME KEKAHI MAU AHA E AE, I HOIKEIA MA NA HOOKOLOKOLO ANA.

Aponoia, Iulai 6, 1853.

E HOOHOLOIA *e ke Alii me na'Lii a me ka Poeikohoia o ko Hawaii Pae Aina, i akoakoa iloko o ka Ahaolelo kau Kanawai:*

PAUKU 1. O ke kope o kekahi mooolelo o na mea i hanaia ma kekahi Ahahookolokolo kakau, a o ka mea i hanaia e kekahi Lunakanawai o ka Aha kakau paha, ma kona keena, e hiki no ke laweia i hoike, ke hooiaioia e ke kakauolele o ia Aha, me ke kau ana o ka sila o ia Aha, a me ka hooiaioia e ka Lunakanawai paha nana i hookolokolo i ka hihia ma kona keena, me ke kau ana o ka sila o kona oihana.

PAUKU 2. O ke kope o ka mooolelo o kekahi Lunakanawai Apana paha, o kekahi mea i hoohoioia imua ona; o ke kope o ka palapala ohi waiwai i hoopukaia mamuli o ia hoohoio ana, a me ke kope o ka hoihoi ia ana o ka palapala ohi waiwai, ina i kakauia ka inoa o ia Lunakanawai, e hiki no ke laweia ia mau kope i hoike imua o kekahi Ahahookolokolo e ae.

PAUKU 3. E lilo keia i Kanawai i kona la i hoohoioia'i.

KE KANAWAI

E HOOLOLI ANA I KA PAUKA ELUA O KE KANAWAI NO KA HOOKOHU ANA I POE LUNA NANA E KUAI I NA AINA O KE AUPUNI I NA MAKAAINANA.

Aponoia, Iulai 6, 1853.

E Hooholoia *e ke Alii a me na'Lii a me ka Poeikohoia o ko Hawaii Pae Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo kau Kanawai:*

Pauku 1. E hololiia, a ma keia Kanawai ua hoololiia ka pauku elua o ke "Kanawai no ka hookohu ana i poe Luna nana e kaui i na aina o ke Aupuni i na Makaainana," i hooholoia ma ka la 11 o Iulai, 1851, ma ka hoololi ana i ka huaolelo mua "kanalima," a e paniia kona hakahaka i na huaolelo "hookahi haneri;" a me ka holoi ana no hoi kekahi i na huaolelo "kanalima keneta," a e paniia kona hakahaka i na huaolelo, hookahi hapawalu dala."

Pauku 2. O ka uku i aeia i ua poe Luna la, e unuhiia no noloko ae o na dala i hookomoia iloko o na palapala ae loaa a ke Kuhina Waiwai i kakau ai, e like me ka olelo ma ka pauku 5, Haawina 2, Mokuna 7, Apana 1, o ke Kanawai hoonohonoho i na hana i haawiia i na Kuhina o ko Hawaii Pae Aina.

Pauku 3. E lilo keia i kanawai i kona la i hooholoia'i.

KE KANAWAI

E HOOPONOPONO HOU AE I KE KANAWAI NO KE KUDALA.

Aponoia, Nove. 2, 1853.

E Hooholoia *e ke Alii, me na'Lii a me ka Poeikohoia o ko Hawaii Pae Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo kau Kanawai:*

O ka pauku elua o ke Kanawai e hooholo ana i mea e hooponopono ai i ke Kanawai no na palapala ae i ke kudala, i hooholoia i ka la 20 o Iune, 1851, e hoololiia a ua hoololiia no ma ka holoi ana aku i na hua olelo no ka Mokupuni o Maui elua haneri me kanalima dala.

KE KANAWAI

HOOPONOPONO I KE LILO ANA O KE DALA I HOOKAAWALEIA NO NA OIHANA KOA.

Aponoia, Nove. 2, 1853.

E Hooholoia *e ke Alii me na'Lii a me ka Poeikohoia o ko Hawaii Pae Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo kau Kanawai:*

Mai ka la o ka hoohoio ana o keia Kanawai aole e uuhiia kekauwahi o ke dala i hookaawaleia no ka oihana koa, noloko o ka waihona dala o ke Aupuni i kikoo ole ia'ku e ke Kuhina Kaua; nana wale no e kikoo aku ia dala, a nana hoi o hoike mai ma kana palapala hoike makahiki i ka Ahaolelo, kahi i lilo ai o ua dala la.

KE KANAWAI

E HOOLOLI ANA I KE KANAWAI NO NA AINA PAPU O HONOLULU.

Aponoia, Nove. 2, 1853.

E HOOHOLOIA *e ke Alii, me na'Lii a me ka Poeikohoia o ko Hawaii Pae Aina, i akoakoa iloko o ka Ahaolelo kau Kanawai:*

PAUKU 1. Ma keia Kanawai ua hooleia, a ke hooleia nei aole hiki i ke Kuhina Kalaiaina ke kuai kudala aku i na loko wai iloko o kekahi mau aina o ka Papu o Honolulu, o ka loko o Kunawai ma ka ili o Kunawai, a me na loko o Kumuhahane a me Kaluapalolo ma ka ili o Alewa, ma Honolulu, Kona, Oahu, a me kekahi mau loko wai e ae e ikeia ana ma keia kope aku, i mau loi wai e pono ai kela mea keia mea, a na ke Kuhina Kalaiaina e malama i ua mau loi wai nei.

PAUKU 2. E hiki no i ke Kuhina Kalaiaina ke haawi i kauwahi o na aina o ka Papu i pani no na aina i laweia, a e laweia ana ma keia hope aku paha, no na Alanui hou, ma Honolulu, Mokupuni Oahu.

PAUKU 3. E lilo keia i Kanawai ma kona la i hooholoia'i, a o na kanawai a me na hapa kanawai i kue i keia e hoopauia, a ma keia kanawai ua hoopauia.

KE KANAWAI

NO KE OKI ANA.

Aponoia, Nove. 2, 1853.

NO KA MEA, huikau a me ka pohihihi na Kanawai e noho nei no ke oki mare ana, no ka lehulehu o na kanawai no ia mea, a he mea pono hoi ke hooponopono i keia mea, no ka mea hoi ua haawiia ka mana e oki i na mea he lehulehu; Nolaila,

E HOOHOLOIA *e ke Alii me na'Lii a me ka Poeikohoia o ko Hawaii Pae Aina i akoakoa iloko o ka Ahaolelo kau Kanawai:*

PAUKU 1. E hiki no i ka Aha Kiekie, na Aha Kaapuni, a i kekahi o na Lunakanawai Kiekie ma ke keena, ke hoopau i ka mare ana, ma ka hooholo ana i ka olelo i mea paa ole o ia mare ana, no kekahi o na kumu i oleloia malalo iho, ina ua maopopo i ka wa i mare ai.

1. No ka pili o ko laua koko iloko o na degere eha ma ka hanauna.

2. No ka hiki ole o laua, a o kekahi o laua paha, i na mahahiki i aeia ma ke kanawai e mare.

3. He wahine oki ole ia ka ke kane e ola ana, a ina he kane oki oleia ka ka wahine e ola ana, a ina paha i okiia kekahi o laua mamua mamuli o kona hewa iho, a e ola ana ke kane mua a wahine mua paha; ma ia manawa.

4. Ina he kanaka no ka aina e mai ke kane, aole oia i hana i na mea i oleloia ma ke kanawai i mea e paa ai ka mare ana me ka wahine o keia Aupuni.

5. Ina he hupo, a pupule paha kekahi o laua i ka wa i mare ai.

6. Ina ua kina kekahi o laua, a hiki ole paha ke noho ma ke ano mare no ka nawaliwali, a no kekahi kumu e ae paha e pili ana i kona kino.

PAUKU 2. E hiki no i ka makua, a makuahanai paha o ka mea malalo o na makahiki i oleloia ma ke kanawai ua oo; a ua hiki no i kekahi mea i aeia e ka Ahahookolokolo no kona pili ana i ka mea opiopio, ke hoopii e hoopau i kekahi mare no ka hiki ole aku o na mea mare i na makahiki i aeia ma ke kanawai e mare; aole nae e hooleia kekahi mare no ka hoopii o kekahi mea i mare i kona wa kupono e mare e like me ke kanawai, aole hoi e hoopauia ka mare ke maopopo ua noho pu ma ke ano mare mahope o ko laua wa pono e mare, e like me ke kanawai.

PAUKU 3. E hiki no ke hoole i ka mare ana ma ka olelo hooholo, ke maopopo he wahine ka, ke kane, a he kane ka ka wahine paha i oki ole ia; ma ka hoopii ana o kekahi o na mea i mare hope ia, oiai e ola ana laua elua; a ma ka hoopii ana paha o ke kane mua a o ka wahine mua paha.

PAUKU 4. Ina i hoopunipuniia kekahi wahine e mare i kekahi kane mea wahine e ola ana, me ka manao he kane wahine ole kela, he kuleana kona no kekahi mahele o kona waiwai; a e loaa no ia ia ma ka hoopii ana imua o kekahi Lunakanawai Kakau ma kona keena; aole nae e oi aku ka haawina mamua o ka hapakolu o kona waiwai lewa, a me kona waiwai paa.

PAUKU 5. Pela no na kamalii i loaa mai ma ka mare kue i ke kanawai e kuleana like lakou i ka waiwai paa a me ka waiwai lewa o ko lakou mau makua e like me na keiki kupono maoli i ke kanawai.

PAUKU 6. E hoopauia ka mare ana o ka hupo, a me ka pupule ma ka hoopii mai o ka mea noonoo pono o laua; a o kekahi hoahanau o ka mea pupule, a o kekahi mea i aeia e ka Ahahookolokolo e hoopii no kona ano pili i ka mea pupule, a i ole ia ma ka hoopii ponoi o ua pupule nei, ke loaa ia ia ka noonoo pono, aole nae e hoopaiia keia mare ke maopopo ua noho pu ma ke ano mare, he kane he wahine, mahope o ka loaa ana o ka noonoo pono i ka pupule.

PAUKU 7. Ina i hooleia ka mare no ka hiki ole aku i na makahiki kupono, no ka pupule a me ka hupo paha o kekahi; alaila e manaoia no na keiki ua kupono ma ke kanawai, oia na keiki a ka mea i kupono i ka wa i mare ai.

PAUKU 8. Ina i hooleia ka mare hewa no ka pili loa o ke koko o na mea mare; a no ka hana ole paha a ke kane he haole, e like me ke hanawai hoopaa i ka mare ana me na wahine o keia Aupuni; alaila e manaoia na keiki i loaa mai ma ia mare ana; he poe keiki kupono ole i ke kanawai.

PAUKU 9. Na ka mea i poino wale no e hoopii e hoopau i ka mare no ke kina o kekahi, a e hoopii no oia iloko o na makahiki elua mahope iho o ka mare ana.

PAUKU 10. Aole no e hoopukaia ka olelo hoole i ka mare no ka olelo a me ka hooiaio ana o na mea mare wale no. Ma ia mau hoopii, na ka Ahahookolokolo e koi aku i na mea e ae e maopopo ai, ua oiaio no na kumu a laua i hoike mai, i mea e pau ai ko laua mare ana.

PAUKU 11. E hiki i ka Ahahookolokolo Kiekie, a i kekahi Ahahookolokolo Kaapuni, a me kekahi o na Lunakanawai o ka Ahakiekie ma kona keena, ke haawi i ka palapala hooki i ka mare, no na kumu i hoakakaia malalo iho.

1. No ka moekolohe o kekahi o na mea mare.

2. O ka haalele mau o kekahi mea mare me ke kumu ole a hala na makahiki elima, e lilo no ia i kumu hooiaio no ka moekolohe ana, a e hiki no i ka Ahahookolokolo mamuli o kona manao he pono, ke haawi i ka palapala oki no ia kumu.

3. Elima makahiki ma ka aina e, aole hoi i loheia; o ka hoopaiia i ke kanawai, a me ka hoopaiia i ka hao a pau kona ola, a elima makahiki paha a keu, a ua manaoia ma ke kanawai ua make, ke noiia, oiai e noho paahao ana, a mamua o ke kalaia ana.

PAUKU 12. Ina i aeia ka moekolohe, a o ka hewa e ae e like me ka moekolohe, e ka mea i hoopiiia, aole no e haawi ka Ahahookolokolo i ka palapala oki, mamua o ka loaa ana o kekahi mea e ae e maopopo ai ka hewa o ka mea i hoopiiia.

PAUKU 13. Ina e maopopo ka moekolohe ana a o ka hewa e ae paha i like pu me ka moekolohe, e hiki no i ka Ahahookolokolo ke hoole no na kumu i oleloia malalo.

1. Ina e maopopo ua hanaia ka hewa ma ka hana ana a me ka ae pu ana o ka mea hoopii.

2. Ina ua kalaia ka hewa e ka mea i poino; a ua maopopo ia kala ana ma ka noho pu ana paha o laua, me ko laua ike ia mea.

3. Ina aole i kalaia ka hewa, aole hoi i noho pu ma ke ano mare; aka hoi, aole no i hoopii iloko o na makahiki elua, mahope iho o ka ike ana o ka mea hoopii i ka hewa ana i hoopii ai.

4. Ina i maopopo o ka mea hoopii kekahi mea i hewa ma ka moekolohe, a ma ka hewa i like pu, oia hoi ka hewa, ina ua ike ia mamua e ka wa i hoopiiia, ina ua pono no ia ka mea hoopii, a ua loaa ia ia ka palapala hooki.

PAUKU 14. Ina i okiia kekahi kane no ka moekolohe aole ia he mea e kupono ole ai kana mau keiki ma ke kanawai.

PAUKU 15. Ina i okiia kekahi wahine no ka moekolohe, aole ia he mea e kupono ole ai na keiki i ke kanawai; aka hoi, ina i haohaoia ua mau keiki nei, na ka Ahahookolokolo e imi a e hoomaopopo i ke kupono a me ka ole o ia mau keiki i ke kanawai. E manaoia kela mau keiki a pau, ua kupono a maopopo ko lakou hewa.

PAUKU 16. Ma ka haawi ana i ka palapala oki mare no ka moekolohe a hewa e ae o ia ano paha o ke kane, e hiki no i ka Ahahookolokolo ke hooholo okoa no ka mea i hoopiiia, i mea e malama ai oia i na keiki i loaa ma ka mare ana; a e kokua no hoi i ka wahine i ola nona, e like me ka manao o ka Ahahookolokolo ua pono; me ka nana nae i ka waiwai o ua kane nei, me ke ano a me ka noho ana o lakou a pau, a me na mea a pau e maopopo ai ka pono.

PAUKU 17. Ma ka hoole ana i ka mare, a hoopukaia ana paha i ka palapala oki mare, e hiki no i ka Ahahookolokolo ke hooholo i olelo okoa, ana i manao ai he pono, no ka malama ana, kiai ana, a me ka hoonaauao ana i na kieki opiopio a na mea iokiia, a e hooholo no hoi i olelo no ka makua nana e malama i ua mau keiki nei, a o kekahi paha o lakou; a e hiki no hoi i ka Ahahookolokolo i kela manawa keia manawa mahope, ma ka hoopii o kekahi o na makua, ke hooloii ae i ua olelo hooholo nei no na keiki, a e hooholo i olelo hou no lakou e like me ka mea maopopo ia lakou, ma ka nana i na makua a me ka pono o na keiki.

PAUKU 18. A hooholoia ka palapala oki mare no ka moekolohe, a hewa e ae paha oia ano o ke kane, ina he waiwai paa ka ka wahine, a waiwai lewa paha a ke kane i haawi ia ia a ua loaa paha ma kona hooikaika ana, ua haawiia paha ia ia ma ke kauoha a ka mea make, a me ke ano e ae no; nona paha ia waiwai no ka make ana o kekahi hoahanau, alaila nona wale no nona loa kela waiwai paa a me ka waiwai lewa a pau loa.

PAUKU 19. A hooholoia ka palapala oki mare no ka moekolohe, a me ka hewa e ae o ia ano o ka wahine, na ke kane kona waiwai lewa, a ia ia no hoi ka laua waiwai paa a pau ko laua ola; a ina i loihi aku ko ke kane ola i ko ka wahine, a ua loaa hoi kekahi mau keiki hanau ola no ko lakou mare ana, na ke kane no kana waiwai paa a pau kona ola; aka hoi, e hiki no i ka Ahahookolokolo ke hookaawale i kekauwahi waiwai no ka wahine i okiia, noloko ae o ka waiwai paa a ka wahine, i mea e ola'i nona, e like me ka manao o ka Aha he pono.

PAUKU 20. Aole kuleana o ka wahine i okiia no ka moekolohe, a hewa e ae paha o ia ano, iloko o ka waiwai paa a kana kane, aole hoi ona mahele iloko o kana waiwai lewa.

PAUKU 21. A hooholo ka Ahahookolokolo i olelo okoa e malama ai ke kane i kana mau keiki, e hoonaauao ia lakou, a e hookaawale i waiwai e ola'i kana wahine, e hiki no i ka Ahahookolokolo ke koi aku ia ia e haawi mai i palapala hoopaa no ia malama ana, a me ka haawi ana i kala waiwai malaila; a ina i haawi ole ia palapala hoopaa, aole e hana oia, a o kona hope paha e like me ia, a malama ole oia i kana

mau keiki a me ka wahine; alaila e hiki no i ka Ahahookolokolo e lawe okoa i kana waiwai lewa, a me ka uku hoolimalima, a me na loaa a pau ma kona waiwai paa, a e haawi na kekahi Kahu e malama, a e hoolilo hoi ia waiwai lewa, a me na uku hoolimalima, a me na loaa o kona waiwai paa, no ka malama ana i na keiki a me ka wahine, e like me ka manao o ka Ahahookolokolo ua pono i kela manawa i keia manawa.

PAUKU 22. A okiia ka mare no ka moekolohe, a hewa e ae o ia ano, e hiki no i ka mea hewa ole ke mare hou; aka hoi, aole no e hiki i ka mea i hewa ke mare hou a make ka mea i pono.

PAUKU 23. Ina i launa hou ma ke ano kane a wahine na mea mare mahope o ke okiia ana no ka hewa; alaila e pili laua i na uku hoopai a pau i oleloia iloko o ke kanawai no ka moekolohe.

NO KA HOOKAAWALE ANA O NA MEA MARE.

PAUKU 24. E hiki no ka Ahahookolokolo Kiekie, i kekahi o na Aha Kaapuni, a i kekahi o na Lunakanawai o ka Aha Kiekie ma kona keena, ke haawi i palapala hookaawale loa, a hookaawale no kekahi manawa paha, i na mea mare, i ole e moe pu a e noho pu, no keia mau kumu i hoakakaia malalo iho.

1. No ka hana ino mau a kekahi o na mea mare i kekahi.
2. No ka ona mau ana o kekahi o na mea mare.
3. No ka hoole ana o ke kane, aole malama i kana wahine ma na mea e pono ai kona ola.

PAUKU 25. Ma ka hookolokolo ana e kaawale ai kekahi e hiki no i ka mea i hoopiiia ke hoike mai i ka hewa o ka mea i hoopii; a ma ka maopopo ia i ka Ahahookolokolo, e hiki no ke hoopau i ka hookolokolo ana.

PAUKU 26. A hooholoia ka olelo hookaawale, e hiki no i ka Ahahookolokolo ke hooholo i olelo okoa e pono ai no ke kokua ana, a me ka malama ana i ka wahine a me na keiki, a o kekahi o lakou paha, i ke kane, a noloko o kona waiwai paha, e like me ko lakou manao ua pono, a me ka pololei.

PAUKU 27. Ina e hooholoia ka olelo hookaawale mau loa a no kekahi manawa paha, e hiki no ke wehe hou ia mahope, mamuli o na rula a ka Ahahookolokolo i kau iho ai, ma ka hoopii like ana nae o na aoao elua, a me ko laua hoomaopopo ana i ko laua manao oluolu kekahi i kehahi.

PAUKU 28. E lilo keia i kanawai i kona la i hooholoia'i; a o Mokuna Umi o na Kanawai kahiko i kapaia "No ka mare a me ka hemo," a me ka Haawina 2, Mokuna 4, Apana 1, o ke Kanawai 2, o Kamehameha III, i kapaia "No na mea hookiia, a me na mea i hookaawaleia," me ke Kanawai i kapaia "He kanawai hooloi i ke kanawai no ka mare aua a me ke oki ana;" i hooholoia i ka la 6 o Iulai, M. H. 1852, a me na kanawai a pau no ke oki mare, ua pau, a ma keia kanawai ua hoopauia.

KE OLELO AE LIKE

E HOIHOI ANA I NA LILO O W. C. PARKE.

Aponoia, Mei 26, 1853.

No KA MEA, ma ka hooko ana i na kauoha o ka Aha Kukakuka Malu o ka Moi no ka hookapu ana i ka moku "Charles Mallory," a me na ee moku maluna ona, ua nui ka lilo o W. C. Parke ka Ilamuku o keia Aupuni, aole hoi i hookaawaleia kekahi mau dala no ia mau lilo: Nolaila,

E HOOHOLOIA *e ke Alii, me na'Lii a me ka Poeikohoia o ko Hawaii Pae Aina, i akoakoa iloko o ka Ahaolelo kau Kanawai:*

E aoia ke Kuhina Waiwai a ma keia ua ae ia oia e uku aku ia W. C. Parke mamuli o kona kikoo ana i hookahi tausani elima haneri dala, mailoko ae o na dala iloko o ka Waihona o ke Aupuni.

KE OLELO AE LIKE

NO KA OIHANA KAUA.

Aponoia, Nove. 2, 1853.

E HOOHOLOIA *e ke Alii, me na'Lii a me ka Poeikohoia o ko Hawaii Pae Aina, i akoakoa iloko o ka Ahaolelo kau Kanawai:*

Ua kauohaia, a ma keia ua kauohaia ke Kuhina Kaua, e kuai aku, e like me kona manao he ku pono, i na pu kuniahi a pau, a me na mea kaua e ae paha o keia Aupuni, i ino a kupono ole paha, a e lawe oia i na dala i loaa mai no ia, i mea e hooponopono hou ai i na pu kuniahi a me na pu a me na mea kaua e ae paha e like me kona ike he kupono, a e hoike oia ia mau mea ma kona hoike makahiki imua o ka Ahaolelo.

KE KANAWAI

E HOIKE ANA I KA NUI O NA MAKAI O KELA MOKUPUNI KEIA MOKUPUNI.

Aponoia, Iulai 10, 1852.

NO KA MEA, Na manao he mea pono ke haiia ma ke kanawai, ka nui o na makai o kela mokupuni keia mokupuni, Nolaila,

E HOOHOLOIA, *E na 'Lii a me ka Poeikohoia o ko Hawaii Pae Aina i Akoakoa e kau Kanawai.*

PAUKU 1. Ka nui o na makai ma ka mokupuni Oahu 200: No ka mokupuni o Maui a me na mokupuni e pili ana 180: No ka mokupuni o Hawaii 200: No na mokupuni o Kauai a me Niihau 80.

PAUKU 2. E lilo keia i Kanawai no keia Aupuni ke hala na la he kanaono mai kona hoolahaia'na ma ka nupepa Polunesia a me ka Elele Hawaii.

PAPA KUHIKUHI.

	Aoao.
Ahahookolokolo, Kanawai no na	4
Auhau tona, Kanawai e hoololi ana,	18
Alanui, Kanawai no na la hana,	19
Akoakoa a me ke one,	24
Aihue, ma ka degere elua, aole hoopai na Aha apana,	31
Aina Aupuni, luna e kuai,	34
" Papu o Honolulu,	35
Ola o na kanaka, kona Kanawai,	3
Oki ana, Kanawai no ke	35
Oihana kaua, olelo ae like no ka	40
Uku o ka luna kakau kope,	33
Hoihoi koke mai ka aina o kekahi ano,	25
Hale paahao, Komisina no ke kukulu,	12
Hoohaunaele maluna o na moku,	17
Hoopau ana, ke Kanawai,	23
Kuhina Kalaiaina, Kanawai kokua,	16
Kuleana aina, e hoike mai ka poe,	17
Kudala, Kanawai hooponopono,	23
Kuhina kaua, oihana,	24
Kudala, Mokupuni o Maui,	34
Luina mahuka, e imi ma na moku,	16
Loio, Lunakanawai,	25
Luina mahuka, Kanawai e pili ana,	32
Moku okohola, palapala ae holo,	14
" " Kanawai hoololi,	18
Manawa hoopii hihia,	29
Mooolelo hookolokolo, lilo i hoike,	33
Makai, ka nui o na,	40
Nupepa, Kanawai hoopau ka palapala ae,	16

Aoao.
Poeikohoia, ka nui o na, - - - - - - 13
Palapala ae holo, - - - - - - 19
Parke, W. C., olelo ae like no kona dala lilo, - - 40

Dala na ka Moi, - - - - - - 11
Dute, hoomahuahua ma kekahi waiwai, - - - 13
Degere o ka ofeni, - - - - - - 22
Dala, Kanawai e puunaue ana na dala hoopai, - - 28
" no na oihana koa, - - - - 34